

Utvärdering av LEADER mervärdet

Riktlinjer

Maj 2024

*This document contains the translation of the guidelines ‘**Assessing the added value of LEADER**’ of July 2024. The translation is intended to make the guidelines more helpful and accessible to different stakeholders. The translated document has not been subject to a layout and editorial check, and so the European Evaluation Helpdesk for the CAP makes no claims, promises, or guarantees about the accuracy, completeness, or adequacy of the translation and expressly disclaims liability for any errors or omissions in the translated content. The final reference text is the English version of the guidelines document, available at [this link](#).*

For any use outside of its original intent, or any modifications made to the content of the guidelines, prior written permission must be obtained from the European Evaluation Helpdesk for the CAP. Commercial use of this material is strictly prohibited. Please contact: evaluation@eucapnetwork.eu for any questions in this respect.

Uppgift om upphovsrätt

© Europeiska unionen, 2024

Återgivning är tillåten med angivande av källan.

Rekommenderad hänvisning:

Europeiska kommissionen – generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling – enhet A.3 (2024): Riktlinjer. Utvärdering av LEADER mervärdet.

Ansvarsfriskrivning:

De uppgifter och synpunkter som läggs fram i denna rapport tillhör författarna och återspeglar inte nödvändigtvis kommissionens officiella åsikt. Kommissionen garanterar inte korrektheten i de uppgifter som ingår i denna rapport. Varken kommissionen eller någon annan som agerar för kommissionens räkning kan hållas ansvarig för eventuell användning av informationen i rapporten.

Den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken ansvarar för att tillhandahålla stöd för övervakning och utvärdering på EU- och medlemsstatsnivå. Den arbetar under vägledning av GD Jordbruk och landsbygdsutvecklings enhet A.3 (enheten för politiska resultat) vid Europeiska kommissionen. Den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken stöder alla utvärderingsaktörer, särskilt GD Jordbruk och landsbygdsutveckling, nationella myndigheter, förvaltande myndigheter och utvärderare, genom att ta fram och sprida lämpliga metoder och verktyg, samla in och utbyta god praxis, bygga upp kapacitet samt kommunicera med nätverksmedlemmar i frågor som rör utvärdering.

Ytterligare information om verksamheten vid den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken finns på internet och nås via Europaservern (<https://eu-cap-network.ec.europa.eu/support/evaluation>).

Innehåll

Inledning	1
Del I Bakgrund	4
1 En översikt över begreppet LEADER mervärde	5
Del II Tillämpning av begreppet LEADER mervärde och dess komponenter..	10
2 Att tillämpa begreppet LEADER mervärde i praktiken	11
3 Att tänka på vid framtagandet av en utvärderingsram för LEADER mervärde...	18
Del III Ett förslag på en utvärderingsram	22
4 Att ta fram en möjlig utvärderingsram för LEADER mervärdet	23
5 En genomgång av den föreslagna utvärderingsramens viktigaste beståndsdelar	25
6 En översikt över de tillgängliga uppgifts-/informationskällorna	36
Del IV Tolkning av resultaten.....	39
7 Att tolka resultaten av utvärderingar av LEADER mervärdet.....	40

I separata dokument:

Bilaga 1	Informationsblad om indikatorer för LEADER mervärde
Bilaga 2	Exempel på övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå
Bilaga 3	Faktorer som underlättar eller hindrar mätning av LEADER mervärde
Bilaga 4	Exempel på sammankoppling av LEADER principer med LEADER mervärdets komponenter
Bilaga 5	Detaljerad utvärderingsram (med extra indikatorer)
Bilaga 6	Exempel på användning av den föreslagna utvärderingsramen
Bilaga 7	Arbetsdefinitioner och ordlista
Bilaga 8	Källförteckning

Tabeller

Tabell 1. Förteckning över beståndsdelar i LEADER mervärdeskomponenten förbättrat socialt kapital, med beskrivningar och exempel på hur de kan användas	11
Tabell 2. Förteckning över beståndsdelar i LEADER mervärdeskomponenten förbättrad styrning, med beskrivningar och exempel på hur de kan användas	13
Tabell 3. Förteckning över beståndsdelar i LEADER mervärdeskomponenten förbättrade resultat och effekter, med beskrivningar och exempel på hur de kan användas	15
Tabell 4. Exempel på utvärderingsram för förbättrat socialt kapital	26
Tabell 5. Exempel på utvärderingsram för förbättrad styrning	29
Tabell 6. Exempel på utvärderingsram för förbättrade resultat och effekter	32
Tabell 7. Exempel på utvärderingsram för strukturförändringar	36
Tabell 8. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för nätverk.....	40
Tabell 9. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för lokal styrning	43
Tabell 10. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för en ökad hävstångseffekt.....	46
Tabell 11. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för LEADER s kapacitet att skapa strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område	48

Figurer

Figur 1. LEADER mervärde	8
Figur 2. Vägen till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område	9
Figur 3. Utvärderingsramens övergripande struktur	23

Förkortningar

GJP	den gemensamma jordbrukspolitiken
LLU	lokalt ledd utveckling
GD AGRI	Kommissionens generaldirektorat för jordbruk och landsbygdsutveckling
Ejflu	Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling
Elard	European LEADER Association for Rural Development

EU Europeiska unionen

LEADER lokalt ledda utvecklingsstrategier (*Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale*)

Tack

Dessa riktlinjer har utarbetats av utvärderingsexperterna Costas Apostolopoulos, Julia Marosek, Marili Parissaki, Elena Pisani, Kim Pollermann, Sari Rannanpää, Annette Aagaard Thuesen, Paola Torcia, Carlotta Valli och Neringa Viršilienė. Värdefullt stöd har också fåtts från medlemmarna i den tematiska arbetsgrupp som inrättats av helpdesken för utvärdering för att hjälpa till med att ta fram dessa riktlinjer. Den tematiska arbetsgruppen och intressentstyrelsen hade sammanlagt över 90 medlemmar och där ingick utvärderare, förvaltande myndigheter, forskare, nationella GJP-nätverk, Elard, lokala aktionsgrupper samt företrädare för GD Jordbruk och landsbygdsutveckling (GD AGRI).

Företrädare för GD AGRI hjälpte till att säkerställa att riktlinjerna överensstämmer med EU:s politiska regelverk.

Den tematiska arbetsgruppen samordnades av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken under ledning av Valdis Kudiņš.

Brigit Zomer och Margherita Sforza stödde utvecklingsarbetet och kontrollerade de slutliga riktlinjernas kvalitet och utseende.

Inledning

LEADER ¹/lokalt ledd utveckling (LLU) har genomförts i EU i över trettio år. Dess tillämpningsområde och verktyg har utökats över flera programperioder. I den studie som utvärderade LEADER i hela EU under programperioden 2014–2020 ² drogs slutsatsen att LEADER modellen för lokal utveckling har visat sig vara ändamålsenlig när det gäller att främja lokal utveckling på landsbygden och för att uppnå ekonomisk utveckling, stärka den sociala strukturen och kapaciteten och förbättra den lokala styrningen, samt att detta arbete har varit samstämmigt med annan politik. Detta konstaterades även i förordningen om strategiska GJP-planer ³ och LEADER förblir därför obligatoriskt under perioden 2023–2027 i form av samarbetsinsatser och ska tilldelas minst 5 % av det totala bidraget till den strategiska GJP-planen från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu).

Trots att det finns stor erfarenhet av att utvärdera LEADER har det hela tiden varit svårt att avgöra dess mervärde. Detta påpekades i Europeiska revisionsrättens särskilda rapport om LEADER ⁴, där man drog slutsatsen att LEADER främjar lokalt engagemang, men att det fortfarande saknas tillräckliga bevis för ytterligare fördelar. I rapporten påpekades också att GJP-indikatorerna inte tillhandahåller en meningsfull bedömning av LEADER modellens kostnader och fördelar. För programperioden 2023–2027 samlas en bredare uppsättning indikatorer in avseende lokala aktionsgrupper och deras verksamhet ⁵.

Syftet med dessa riktlinjer är att presentera bakgrunden och skälen till varför det bör göras en bedömning av LEADER mervärdet hos de strategiska GJP-planerna för perioden 2023–2027. Riktlinjerna innehåller även ett exempel på en utvärderingsram som visar hur denna bedömning kan göras i praktiken. Utvärderingsramen bygger på antagandet att LEADER modellen kan skapa mervärde – med andra ord att den kan ge fördelar (inte nödvändigtvis ekonomiska sådana) som uppväger de merkostnader som tillämpningen av modellen medför – och att detta mervärde består av tre huvudsakliga komponenter: förbättrat socialt kapital, förbättrad styrning och förbättrade resultat och effekter av projekt som genomförs inom ramen för de lokalt

---

¹ Enligt definitionen i artikel 3 i [förordning \(EU\) 2021/2115](#) är LEADER lokalt ledd utveckling såsom denna avses i artikel 31 i [förordning \(EU\) 2021/1060](#). I resten av detta dokument används därför helt enkelt begreppet LEADER.

² CCRI, OIR, ADE, (2021). [Evaluation support study on the impact of LEADER on balanced territorial development](#).

³ Skäl 93 i [förordning \(EU\) 2021/2115](#).

⁴ Europeiska revisionsrätten (2022). *LEADER och lokalt ledd utveckling främjar lokalt engagemang, men det saknas fortfarande tillräckliga bevis för ytterligare fördelar*. Särskild rapport 10, 2022, Europeiska unionens publikationsbyrå <https://data.europa.eu/doi/10.2865/097605>.

⁵ Artikel 14 i och bilaga VII till [kommissionens genomförandeförordning \(EU\) 2022/1475](#).

ledda utvecklingsstrategierna. Begreppet LEADER mervärde beskrevs först i de tidigare riktlinjerna från det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling (2017) ⁶.

Målgruppen för dessa riktlinjer är främst de myndigheter som förvaltar den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och utvärderarna av strategiska GJP-planer, särskilt de som särskilt arbetar med att övervaka och utvärdera genomförandet av LEADER och dess mervärde. Med hjälp av dessa riktlinjer bör dessa personer kunna ta fram en lämplig utvärderingsram för LEADER mervärdet, välja relevanta indikatorer från den omfattande uppsättning indikatorer som här presenteras i detalj, upprätta nödvändiga databaser och andra arrangemang för uppgiftsinsamling samt tolka resultaten av övervakning och utvärderingar. Riktlinjerna är också intressanta och användbara för andra intressenter, särskilt de lokala aktionsgrupperna, när det gäller datainsamling och övervakning av genomförandet och bedömningen av LEADER mervärdet på lokal nivå samt för dem som stöder eller på annat sätt arbetar med lokala aktionsgrupper.

Dessa riktlinjer är inte bindande, men de baseras på gällande EU-lagstiftning, särskilt genomförandeförordningen ⁷, enligt vilken LEADER mervärdet är ett av de ämnesområden som ska bedömas av medlemsstaterna. I detta syfte erbjuder riktlinjerna medlemsstaterna olika alternativ för att utvärdera LEADER mervärdet som kan anpassas efter deras specifika sammanhang, deras utvärderingsbehov och interventionslogiken hos och genomförandet av deras strategiska GJP-plan.

Riktlinjerna är uppdelade i fyra delar:

Del I presenteras bakgrunden till och en kort översikt av begreppet LEADER mervärde.

Del II förklarar hur begreppet LEADER mervärdet kan operationaliseras för att användas som utgångspunkt vid utarbetandet av utvärderingsramen. Olika faktorer som bör beaktas vid utarbetandet av utvärderingsramen fastställs.

Del III ges ett exempel på en utvärderingsram för att bedöma LEADER mervärdet. Ett exempel på en utvärderingsram tas fram för varje komponent hos LEADER mervärdet och deras olika beståndsdelar. Här ingår utvärderingsfrågor, relevanta framgångsfaktorer och relaterade output-, resultat- och effektindikatorer. De olika datakällor som används i exemplet på utvärderingsram diskuteras också.

---

⁶ Den europeiska helpdesken för utvärdering av landsbygdsutveckling, 2017. [Guidelines: Evaluation of LEADER/CLLD](#).

⁷ Artikel 2 d i [förordning \(EU\) 2022/1475](#).

Del IV ges insikter om vad som bör beaktas när man tolkar bevisen från mervärdesindikatorerna och de relaterade framgångsfaktorerna för att utvärderingsfrågorna ska kunna besvaras.

De **åtta bilagorna** till riktlinjerna innehåller praktiska verktyg som kan användas för att analysera LEADER mervärdet, till exempel

- detaljerade informationsblad för var och en av de indikatorer som ingår i den föreslagna utvärderingsramen (bilaga 1),
- exempel på en övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå (bilaga 2),
- faktorer som underlättar och hindrar mätningen av LEADER mervärde (bilaga 3) exempel på kopplingar mellan LEADER principer och mervärdeskomponenter (bilaga 4),
- en detaljerad utvärderingsram med ytterligare indikatorer för varje beståndsdel i LEADER mervärdet (bilaga 5),
- exempel som visar hur den utvärderingsram som föreslås i dessa riktlinjer kan tillämpas i praktiken (bilaga 6),
- arbetsdefinitioner (bilaga 7) och hänvisningar till de informationskällor som används i detta dokument (bilaga 8).

Del I

Bakgrund

1 En översikt över begreppet LEADER mervärde

I det här kapitlet beskrivs de viktigaste komponenterna i begreppet LEADER mervärde samt de processer som gör det möjligt att skapa mervärde, såsom de definierades för programperioden 2014–2020. Kapitlet lägger grunden för tillämpningen av detta koncept för perioden 2023–2027, som diskuteras i kapitel 2.

Under programperioden 2023–2027 hänvisas till "mervärdet med LEADER" (*LEADER mervärdet*) i EU:s förordningar, särskilt genomförandeförordning (EU) 2022/1475, där LEADER mervärdet sägs vara ett av de ämnesområden i de strategiska GJP-planerna som ska bedömas i förekommande fall. I samma förordning delas övervaknings- och utvärderingsuppgifterna in på ett liknande sätt som LEADER mervärdets tre komponenter (förbättrat socialt kapital, förbättrad styrning och förbättrade resultat och effekter) ⁸. Medlemsstaterna förväntas också inkludera en beskrivning av det förväntade mervärdet av LEADER modellen och hur dess principer tillämpas i sina strategiska GJP-planer ⁹.

Arbetsdefinitionen av LEADER mervärde kommer från det arbete som utfördes i en tematisk arbetsgrupp inom hjälpdesken för utvärdering 2017 och är ett icke-bindande koncept. Det definieras som **de fördelar som erhålls genom en korrekt tillämpning av LEADER modellen, jämfört med de fördelar som skulle ha erhållits utan denna modell**. LEADER modellen utgörs av en kombinerad tillämpning av sju principer: (1) en nedifrån och upp-strategi, (2) en områdesbaserad strategi, (3) lokala partnerskap (t.ex. lokala aktionsgrupper), (4) en integrerad och sektorsövergripande strategi, (5) innovation, (6) nätverkande, (7) territoriellt samarbete ¹⁰. Dessa principer är nära förbundna med varandra. Det är svårt att föreställa sig att en enda princip (t.ex. en sektorsövergripande strategi) skulle nå sin fulla potential om de övriga principerna samtidigt försummas.

Enligt arbetsdefinitionen för 2014–2020 är LEADER mervärdet en integrerad del av LEADER och härleds från kombinationen av tre komponenter: förbättrat socialt kapital, förbättrad styrning och förbättrade resultat och effekter.

---

⁸ Exempelvis uppgifter om styrning, uppgifter som är relevanta för socialt kapital (nätverkande, gemensamt genomförda projekt osv.) samt uppgifter som är relevanta för resultaten (projekt mål och bidrag till resultatindikatorerna).

⁹ [Kommissionens genomförandeförordning \(EU\) 2021/2289](#).

¹⁰ En mer detaljerad beskrivning av de sju principerna finns på webbplatsen för det europeiska nätverket för landsbygdsutveckling, EU CAP Network, (2023), LEADER explained, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/networking/leader/leader-explained_en. Senast hämtad den 7 augusti 2023.

Förbättrat socialt kapital är ett flerdimensionellt koncept som omfattar sociala organisatoriska faktorer som nätverk, normer och socialt förtroende som underlättar samordning och samarbete till ömsesidig nytta. Exempel på förbättrat socialt kapital är delade mentala modeller och uppfattningar, ömsesidigt stöd och förtroende, ökad kunskap, delade färdigheter och delad kapacitet samt väletablerade nätverk.

Förbättrad styrning omfattar både lokal styrning och flernivåstyre. Närmare bestämt omfattar flernivåstyre horisontell och vertikal samverkan mellan statliga och icke-statliga intressenter (LEADER intressenter) som deltar i genomförandet av LEADER på EU-nivå och på nationell, regional och lokal nivå. Förbättrad styrning inbegriper intressenternas deltagande i beslutsfattande och förmågan att förvalta offentliga och privata medel. Här ingår även samarbete på lokal nivå, t.ex. inom lokala aktionsgrupper eller mellan lokala aktionsgrupper och lokalsamhället samt flernivåstyre mellan olika nivåer (vertikalt), t.ex. mellan den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet, lokala aktionsgrupper och det nationella GJP-nätverket.

Förbättrade resultat och effekter från genomförandet av program/strategier vid tillämpningen av LEADER metoden för att tillgodose lokala behov och bidra till de politiska GJP-målen på EU-nivå samt på nationell och regional nivå. Förbättrade resultat och effekter innebär att typen och kvaliteten på de projekt som genomförs inom ramen för LEADER skiljer sig från dem som genomförs eller kan genomföras inom ramen för andra program/insatser. Förbättringarna kan visa sig som en större hävstångseffekt, mer hållbara projekt, mer innovativa projekt och nya projektansvariga samt förbättrade synergieffekter mellan projekten.

Utöver de tre komponenterna i begreppet LEADER mervärde finns det också tre möjliggörande processer, dvs. processer som gör det möjligt att skapa mervärde genom att tillämpa LEADER metoden.

De tre sinsemellan förbundna möjliggörande processerna för att skapa LEADER mervärde visas i figur 1 och är som följer:

1. **Genomförande av den lokalt ledda utvecklingsstrategin**, dvs. dess operativa genomförande i form av projekt och de resultat och effekter som de genererar.

Genomförandet av strategin genom LEADERs nedifrån och upp-princip innebär exempelvis interaktioner mellan aktörer, vilket skapar förtroende, vilket i sin tur ökar det sociala kapitalet. Ett annat exempel är användning av partnerskapsprincipen vid utarbetandet och genomförandet av strategin, som innebär att lokala aktörer deltar i beslutsfattandet vilket i sin tur bidrar till bättre

lokal styrning. Genomförandet av strategin kan även ge resultat som nya arbetstillfällen, nya företag eller tjänster osv. i linje med lokala behov tack vare LEADER metodens princip om en områdesbaserad strategi.

2. **Genomförandemetoden för de strategiska GJP-planerna och de lokala aktionsgrupperna**, dvs. bestämmelser i EU-förordningar samt regler, förfaranden och administrativa arrangemang, som säkerställer att målen i den lokalt ledda utvecklingsstrategin blir konkreta åtgärder på plats.

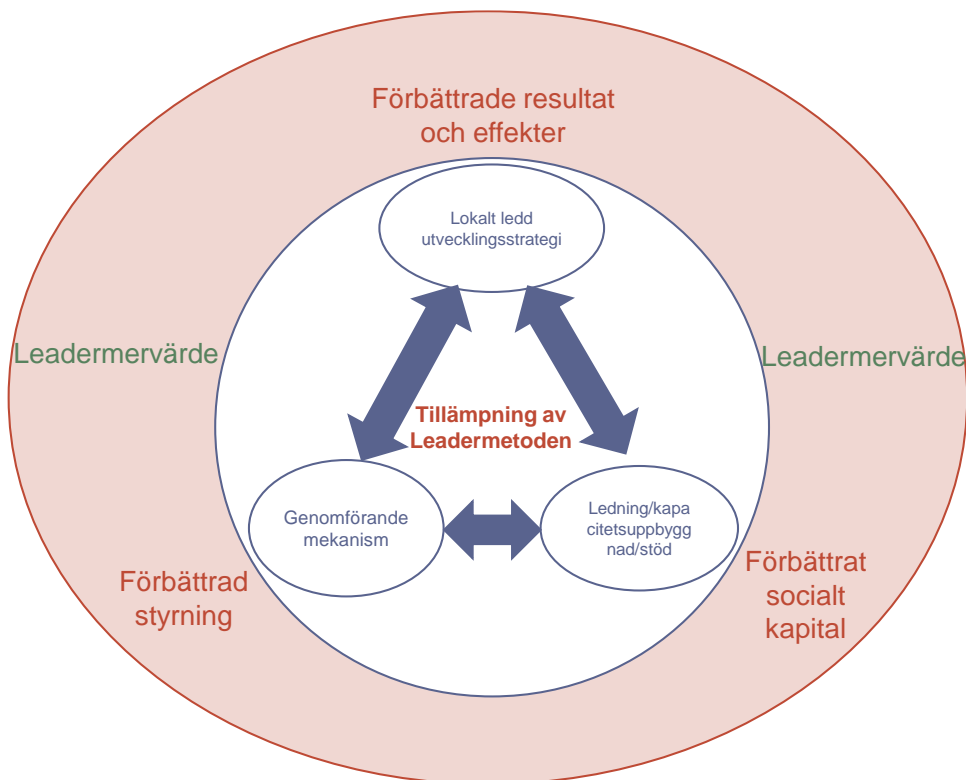
Exempelvis stimulerar genomförandemetodens urvalskriterier framväxten av innovativa projekt (förbättrade resultat) genom LEADER principerna om sektorsövergripande strategier eller territoriellt samarbete. Ett annat exempel är deltagandet av relevanta aktörer i partnerskapet, som bidrar till bättre lokal styrning.

3. **Stöd till ledning/kapacitetsuppbyggnad**, som å ena sidan omfattar de lokala aktionsgruppernas förmåga att leda (dvs. all deras verksamhet som inte är direkt projektrelaterad och syftar till att öka lokalbefolkningens medvetenhet, beredskap, samarbete och nätverkandeförmåga för att bidra till utvecklingen av deras område), å andra sidan stödet från den förvaltande myndigheten (direkt eller genom det nationella GJP-nätverket) för att uppmuntra och göra det möjligt för stödmottagarna att delta i LEADER eller stödet för kapacitetsuppbyggnad till lokala aktionsgrupper för att förbättra deras förmåga att genomföra den lokala strategin i enlighet med LEADER metoden.

Exempelvis kan lokala aktionsgrupper genomföra ledningsverksamhet som inriktas på att ge nya projektansvariga en möjlighet att ansöka om finansiering, vilket därigenom ger en hävstångseffekt som bidrar till förbättrade resultat. Ett annat exempel är ledningsverksamhet som underlättar utbyten mellan olika intressenter och stärker den lokala identiteten, vilket bidrar till det sociala kapitalet.

Figur 1. LEADER mervärde

Källa: baserat på material från den europeiska helpdesken för utvärdering av landsbygdsutveckling, 2017.

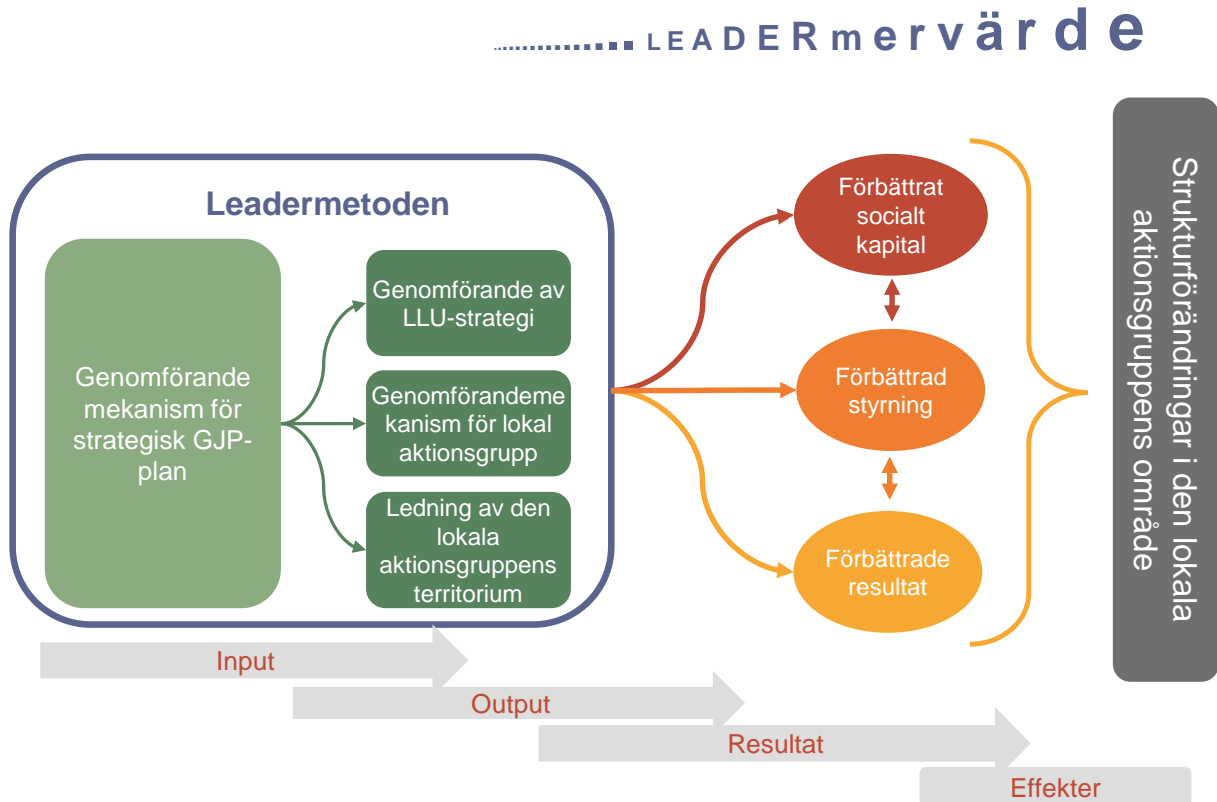
Fler exempel på kopplingarna mellan LEADER metodens principer och det LEADER mervärde som skapas genom de möjliggörande processerna i figur 1 ges i bilaga 4.

Visualiseringen av kopplingarna mellan de sju LEADER principerna och LEADER mervärdets komponenter i en viss medlemsstat eller lokal aktionsgrupp kan göra det lättare att fastställa vilken specifik verksamheten hos aktionsgrupper eller andra LEADER intressenter som kan stödja uppkomsten av LEADER mervärde. Det kan också hjälpa utvärderare att rekonstruera interventionslogiken och ta fram ramar för utvärderingen av LEADER mervärdet.

Samtliga tre sammanlänkade möjliggörande processer, dvs. genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin, genomförandemetoden samt stödet till ledning/kapacitetsuppbyggnad, skapar mervärde i form av förbättrat socialt kapital, förbättrad styrning och förbättrade resultat och effekter, och kombinationen av dessa leder i sin tur till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område (se figuren nedan).

Figur 2. Vägen till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område

Källa: baserat på material från den europeiska helpdesken för utvärdering av landsbygdsutveckling, 2017.

Strukturförändringar, enligt definitionen i 2017 års riktlinjer, är sådana förändringar som tillgodoser behoven hos specifika delar av befolkningen och territoriet som helhet och som beaktar den lokala utvecklingens övergripande aspekter, t.ex. när det gäller klimatförändringar, resursproduktivitet, miljövänliga produktionsmönster, demografi, migration och social sammanhållning.

Del II

Tillämpning av begreppet LEADER mervärde och dess komponenter

2 Att tillämpa begreppet LEADER mervärde i praktiken

Syftet med detta kapitel är att tillhandahålla arbetsdefinitioner för LEADER mervärdets tre komponenter som kan användas vid utvärderingar under perioden 2023–2027 samt att beskriva komponenternas olika beståndsdelar. De tre komponenternas kombinerade bidrag till strukturförändringar i de lokala aktionsgruppernas områden diskuteras också. Dessutom ges exempel på hur de olika beståndsdelarna kan användas, dvs. hur de kan analyseras i praktiken. Se även bilaga 7 för arbetsdefinitioner.

Dessa riktlinjer har tagits fram genom diskussioner med experter där man har analyserat det tidigare Leademervärdetsbegreppet och dess komponenter samt faktorer som underlättar eller hindrar mätningen av dessa (se bilaga 3 för det senare).

Detta arbete har lett fram till dessa riktlinjer, som innehåller **arbetsdefinitioner för LEADER mervärdets komponenter** som kan användas som grund för en utvärderingsram för perioden 2023–2027. Samtidigt omfattar varje mervärdeskomponent ett antal beståndsdelar. Följande tabeller innehåller en bred uppsättning idéer för var och en av beståndsdelarna och visar hur de kan tillämpas. **Utvärderarna kan välja dem som är mest relevanta för deras sammanhang/utvärderingsbehov** när de tar fram sina utvärderingsramar.

2.1. Förbättrat socialt kapital (arbetsdefinition)

Förbättrat socialt kapital¹¹ i samband med LEADER omfattar nätverk, ömsesidigt förtroende, delade mentala modeller och uppfattningar som främjar samarbete av hög kvalitet inom och mellan de lokala aktionsgruppernas olika områden.

Tabell 1. Förteckning över beståndsdelar i LEADER mervärdeskomponenten förbättrat socialt kapital, med beskrivningar och exempel på hur de kan användas

Beståndsdelar	Beskrivningar	Exempel på användning
Strukturella beståndsdelar		
Nätverk	<ul style="list-style-type: none"> Grupper av ömsesidigt beroende aktörer och förbindelserna dem emellan. 	<ul style="list-style-type: none"> Analysera mångfalden bland den lokala aktionsgruppens medlemmar.

¹¹ Tänk på att det inte finns en enda, allmänt accepterad tolkning av socialt kapital. Skälet är att socialt kapital inte har en tydlig, obestridd innebörd, av praktiska och ideologiska skäl. Scrivens, K. och C. Smith (2013), "Four Interpretations of Social Capital: An Agenda for Measurement", *OECD Statistics Working Papers*, nr 2013/06, OECD Publishing, Paris. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/four-interpretations-of-social-capital_5jzbcx010wmt-en.

	<ul style="list-style-type: none"> • Väletablerat nätverkande och samarbete mellan berörda LEADER intressenter, inbegripet interregionala och transnationella samarbetsprojekt. • Kvaliteten på interaktionerna inom och utanför nätverket, t.ex. att bli hörd, nå en gemensam förståelse eller lösa konflikter, användbara utbyten, egenskaper hos förenande socialt kapital (dvs. förbindelser endast mellan aktörer som tillhör samma kategori), brobyggande socialt kapital (dvs. relationer mellan aktörer som tillhör olika kategorier) och sammankopplande socialt kapital (dvs. förbindelser mellan aktörer på olika hierarkiska nivåer) samt negativt socialt kapital (dvs. förbindelser som är skadliga för det sociala sammanhanget och utgör ett hinder för social integration genom att söndra snarare än förena medlemmar i nätverket). 	<ul style="list-style-type: none"> • Leta efter belägg för interaktioner inom och utanför de lokala aktionsgruppernas nätverk och bedöma deras kvalitet. • Leta efter belägg för förbättrade relationer/sociala interaktioner mellan medlemmarna i lokalsamhället i den lokala aktionsgruppens område, baserat på lokal identitet och/eller ett kollektivt intresse. • Identifiera gemensamma projekt och typer/variation av deltagare. • Leta efter belägg för att medlemmarna i lokalsamhället har bättre förmåga att organisera sig i sociala grupper efter att ha deltagit i LEADER. • Leta efter belägg för att nya nätverk som stöds lokalt har gynnats av nätverkande i lokala aktionsgrupper. • Analysera interaktioners frekvens och kvalitet (dvs. förmågan att leda till verkliga samarbeten, som resulterar i gemensamma åtgärder i stället för samarbete enbart genom möten) mellan den lokala aktionsgruppens medlemmar sinsemellan och med andra aktörer på olika beslutsnivåer (andra nationella och transnationella lokala aktionsgrupper, näringslivsorganisationer). • Leta efter belägg för ökade interaktioner för projektansvariga, t.ex. utbyte av information, kunskaper eller färdigheter och god praxis, nya samarbeten (formella och informella), samarbeten som leder till gemensamma åtgärder/projekt. I många fall är fördelarna med att ingå i LEADER åtgärder till och med större än själva stödet.
Relationella beståndsdelar		
Ömsesidigt stöd och förtroende	<ul style="list-style-type: none"> • Allmänt förtroende, dvs. uppfattningen att de flesta människor går att lita på eller att man måste vara mycket försiktig vid sina kontakter med andra. • Nivån på förtroendet för den lokala aktionsgruppen tack vare den verksamhet som den utför. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leta efter belägg för allmänt förtroende i den lokala aktionsgruppens område. • Leta efter belägg för att medlemmarna i lokalsamhället har förtroende för den lokala aktionsgruppen och hur detta har förändrats med tiden.
Kognitiva beståndsdelar		

<p>Delade mentala modeller, värderingar och uppfattningar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tankeprocesser om hur något fungerar, t.ex. känslan av att höra hemma i området, inställningar till solidaritet, inkludering genom att välkomna missgynnade grupper, inklusive kvinnor och ungdomar, erkännande av sociala problem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analysera uppfattningar och delade värderingar som gör det möjligt för lokalsamhällets medlemmar att samarbeta. • Leta efter belägg för gemensam social medvetenhet i LEADER projekt. • Analysera maktförhållanden som underlättar eller hindrar deltagandet för missgynnade grupper, däribland kvinnor och ungdomar. • Leta efter solidariska attityder. • Analysera erkännandet av lokala sociala problem, t.ex. maktförhållanden, jämställdhet, utsatta grupper och välkomnandet av missgynnade grupper.
---	---	---

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

2.2. Förbättrad styrning (arbetsdefinitioner)

Styrning i LEADER: processer och mekanismer lokala och på flera nivåer som säkerställer ett effektivt och öppet beslutsfattande och förbindelser mellan olika aktörer som deltar i genomförandet av LEADER samt bidrar till att föra EU närmare medborgarna.

Lokal styrning i LEADER: processer och mekanismer som inrättas, samordnas och tillämpas av de lokala aktionsgrupperna för att säkerställa deltagande, öppet och inkluderande beslutsfattande och ett starkt engagemang i lokalsamhället vid utarbetandet och genomförandet av strategin.

Flernivåstyre i LEADER: processer och mekanismer som inrättas tillsammans av den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet, relevanta lokala och regionala myndigheter och lokala aktionsgrupper, baserat på standarder på EU-nivå, för att ge de lokala aktionsgrupperna befogenheter, förbättra deras besluts-, förvaltnings- och ansvarskapacitet samt främja lyhörda, innovativa och skräddarsydda lokalt ledda utvecklingsstrategier.

Tabell 2. Förteckning över beståndsdelar i LEADER mervärdeskomponenten förbättrad styrning, med beskrivningar och exempel på hur de kan användas

Beståndsdelar	Beskrivningar	Exempel på användning
<p>Lokal styrning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hantering av den lokala aktionsgruppens relationer med stödmottagare, lokala aktörer och andra lokala aktionsgrupper. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analysera inkluderingen genom att undersöka sammansättningen av och medlemmarna i den lokala aktionsgruppens beslutsfattande organ (efter kön, sektor, organisationstyp osv.) och hur denna sammansättning påverkar beslutsprocessen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av aktiviteter och processer genom vilka offentliga och ekonomiska intressenter samt civilsamhällesintressenter förbättrar sina gemensamma färdigheter, uttrycker sina intressen, utövar sina juridiska rättigheter, uppfyller sina skyldigheter och löser sina meningsskiljaktigheter. • Lokalsamhällets och LEADER intressenters deltagande i beslutsfattandet, bevisat av en sammansättning och struktur hos den lokala aktionsgruppen där relevanta beslutsfattande aktörer och aktörer som kan påverka beslutsfattandet ingår. • Engagemang och deltagande från lokalsamhällets medlemmar, vilket skapar en anda av entusiasm och motivation för lokal utveckling. • Kommunikation inom lokala aktionsgrupper, med presumtiva sökande och med lokalsamhället. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedöma den lokala aktionsgruppens kapacitet att formalisera specifika styrningsformer med lokala aktörer. • Leta efter belägg för förbättrad ledning och ökat inflytande hos lokalsamhällets medlemmar som gör det möjligt för dem att uttrycka sina intressen, utöva sina rättigheter osv. • Leta efter belägg för förbättringar av den tekniska och administrativa kapaciteten/kompetensen hos den lokala aktionsgruppen, dess medlemmar och dess personal. • Analysera uppfattningar om att lokala aktionsgrupper har blivit en viktig drivkraft för utveckling i området. • Leta efter belägg för processer i den lokala aktionsgruppen som underlättar lokal styrning. • Analysera lokal mobilisering och uppmuntrande av aktörer som inte är stödmottagare att delta i processer för lokal utveckling. • Leta efter belägg för att resultaten av den lokalt ledda utvecklingsstrategin offentliggörs och visas upp på de berörda LEADER intressenternas webbplatser och sociala medier. • Avgöra om de lokala aktionsgrupperna har en detaljerad kommunikationsstrategi för sin verksamhet. • Leta efter belägg för medvetenhet i lokalsamhället om den lokala aktionsgruppen, dess verksamhet och den lokalt ledda utvecklingsstrategin. • Leta efter belägg för förfaranden för konfliktlösning inom den lokala aktionsgruppen.
<p>Flernivåstyrelse i LEADER</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lokala aktionsgruppers förmåga att utföra viktiga uppgifter och samverka med andra institutioner/nätverk lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. • God samordning och kommunikation mellan den lokala aktionsgruppen och den förvaltande 	<ul style="list-style-type: none"> • Analysera den lokala aktionsgruppens kapacitet att upprätta och hantera förbindelser och dubbelriktad kommunikation med den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och andra relevanta intressenter och nätverk. • Bedöma kompetensen och kapaciteten hos den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och det nationella GJP-nätverket att hantera förbindelserna med lokala aktionsgrupper.

	<p>myndigheten/det utbetalande organet och det nationella GJP-nätverket.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Analysera stödet från den förvaltande myndigheten/det nationella GJP-nätverket till lokala aktionsgrupper för att förbättra deras beslutskapacitet. • Analysera det stöd som den förvaltande myndigheten och det utbetalande organet ger lokala aktionsgrupper i fråga om förenklingsförfaranden och andra sätt att underlätta tillgången till finansiering för sökande.
--	--	---

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

2.3. Förbättrade resultat och effekter inom LEADER (arbetsdefinition)

Förbättrade resultat och effekter inom LEADER handlar om mobilisering av inneboende potential, uppvärdering av territoriella tillgångar och förstärkning av kopplingar mellan medlemmar/aktörer i lokalsamhället så att man kan uppnå mer med de resurser som finns tillgängliga och främja innovativa, hållbara och integrerade samhällsdrivna projekt som ger bestående effekter i den lokala aktionsgruppens område.

Mervärdet ligger i att projekt som genomförs med LEADER metoden¹² förväntas ge bättre resultat än om de hade genomförts inom ramen för olika program. Följden av detta skulle vara bättre resultat som ger långsiktigare effekter i den lokala aktionsgruppens område och bidrar till lokal utveckling.

Tabell 3. Förteckning över beståndsdelar i LEADER mervärdeskomponenten förbättrade resultat och effekter, med beskrivningar och exempel på hur de kan användas

Beståndsdelar	Beskrivningar	Exempel på användning
Ökad hävstångseffekt	<ul style="list-style-type: none"> • Bidrag till lokal utveckling som ett resultat av stimulans i form av ytterligare finansiering i den lokala aktionsgruppens område. • Fler projektidéer som tas fram och beaktas för finansiering inom ramen för lokalt ledda utvecklingsstrategier. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analysera förmågan hos lokala aktionsgrupper, nätverk och lokalsamhällets medlemmar/aktörer att använda medlen och få/mobilisera extra resurser genom den lokalt ledda utvecklingsstrategin och LEADER (t.ex. EU-finansiering eller nationell/regional/privat finansiering för nya projekt). • Leta efter belägg för att LEADER projekt leder till volontärarbete.

¹² Dessa kan omfatta paraplyprojekt, som under vissa omständigheter kan vara ett användbart verktyg för LEADER genomförande. De kan hjälpa till att förkorta ansökningsprocessen för små stödmottagare, minska mängden pappersarbete och göra det möjligt att involvera målgrupper som annars skulle ha varit svåra att nå.

	<ul style="list-style-type: none"> • Den lokala aktionsgruppens närhet till området uppmuntrar fler att lägga fram projekt, dvs. stödmottagare som inte skulle ha ansökt utan LEADER. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leta efter belägg för att nya projektansvariga tillkommer och motiveras. • Leta efter belägg för nya och/eller andra profiler än de vanliga för företag/aktörer som deltar i LEADER projekt.
Projekt som är väl anpassade till behoven i den lokala aktionsgruppens område	<ul style="list-style-type: none"> • Den lokala aktionsgruppens närhet och nedifrån och uppstrategin bidrar till urvalet av projekt som är inriktade på de mest akuta behoven i den lokala aktionsgruppens område. • De omfattar också flera fält/sektorer för att ta itu med en rad problem/behov i den lokala aktionsgruppens område. • I vissa fall ger kopplingarna mellan projekt också en möjlighet att rikta in sig på behoven i den lokala aktionsgruppens område. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leta efter belägg för att en rad olika projektansvariga möjliggör projekt som tillgodoser lokala behov med LEADER metoden. • Leta efter belägg för projekt som värdesätter specifika territoriella tillgångar och identiteter.
Mer innovativa projekt	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt som leder till nya idéer, produkter eller processer inom den lokala aktionsgruppens område och som är innovativa i det lokala sammanhanget¹³. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leta efter belägg för att det genomförs innovativa LEADER projekt i det lokala sammanhanget.
Hållbara projekt	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt som ger hållbara resultat när det gäller ekonomiska, sociala och miljömässiga fördelar eller projekt som vidareutvecklas till andra projekt eller nätverk. • Hållbarheten påverkas också av kunskapen om lokala förhållanden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leta efter belägg för projekt vars resultat är hållbara ur ekonomisk, social eller miljömässig synvinkel. • Leta efter belägg för projekt som ingår i andra kedjeprojekt, nätverk osv. efter det att LEADER stödet har upphört. • Analysera hur lokal kunskap bidrar till mer hållbara projekt.

¹³ Enligt [förordning \(EU\) 2022/1475](#) (bilaga VII, punkt 2 c) ska medlemsstaterna, de regionala myndigheterna eller den lokala aktionsgruppen definiera termen innovativ i det lokala sammanhanget.

<p>Projekt som främjar kopplingar mellan aktörer</p>	<ul style="list-style-type: none"> Exempel på kopplingar är projekt som rör strategier för smarta byar, projekt med flera partner, integrerade projekt, paraplyprojekt osv. Partnerskap, nätverk och samarbeten som inte skulle ha funnits utan LEADER. 	<ul style="list-style-type: none"> Leta efter belägg för LEADER projekt som bidrar till kopplingar mellan alla deltagande intressenter. Bedöma om/hur LEADER projekt bygger vidare på varandra/skapar synergieffekter och bidrar till genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin. Leta efter belägg för LEADER projekt som har lett till samarbete i form av nätverk, partnerskap och andra samarbeten, t.ex. i samband med smarta byar. Det sistnämnda bygger på deltagandeorienterade strategier och innovation.
--	---	---

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

2.4. Strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område (arbetsdefinition)

Ovanstående beståndsdelar i LEADER mervärdet uppnås genom att tillämpa LEADER metoden i kombination med de tre möjliggörande processerna, dvs. genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin, genomförandemekanismen och stödet till ledning/kapacitetsuppbyggnad, som särskilt tillhandahålls av den lokala aktionsgruppen och/eller den förvaltande myndigheten samt det nationella GJP-nätverket. Dessa kombinationer leder till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område.

Strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område avser betydande förändringar i det sätt på vilket lokalområdet, inklusive dess ekonomi, samhälle och institutioner, fungerar, och som uppstått genom genomförandet av lokalt ledda utvecklingsstrategier med tillämpning av LEADER metoden. Bland de strukturförändringar som kan påverkas av den lokala aktionsgruppens verksamhet ingår i synnerhet följande (icke uttömmande förteckning):

- Sociala strukturer (t.ex. förebyggande av avfolkning eller att ungdomar stannar kvar i området, minskad social utestängning och nya hållbara arbetstillfällen).
- Ekonomiska strukturer (t.ex. uppkomst av nya marknader, stärkta värdekedjor i eller utanför området, nya typer av ekonomisk verksamhet).
- Spatiala strukturer (t.ex. uppvärdering av områden som har försummats eller tidigare inte utnyttjats).

- Mentala och beteendemässiga mönster (t.ex. känsla av identitet, samarbetsvilja).
- Övergripande strukturförändringar, t.ex. ökad motståndskraft i lokalsamhället (vilket omfattar flera sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter).

För att tillämpa begreppet strukturförändringar i praktiken kan man bland annat leta efter belägg för strukturförändringar som skett tack vare den lokalt ledda utvecklingsstrategin (baserat på antagandet att denna skapar mervärde i form av förbättrat socialt kapital, förbättrad styrning och förbättrade resultat och effekter). Här ingår t.ex. förändringar som rör strategins olika dimensioner, såsom kunskapsöverföring, korta leveranskedjor, förnybar och biobaserad energi, miljömässig hållbarhet och klimat, nya arbetstillfällen, landsbygdsföretag inklusive inom bioekonomin, smarta byar, tillgång till tjänster och infrastruktur, social inkludering och jämställdhet.

3 Att tänka på vid framtagandet av en utvärderingsram för LEADER mervärde

I det här kapitlet diskuteras specifika hänsyn med koppling till var och en av LEADER mervärdets komponenter. Syftet är att göra det möjligt att ta fram en tydlig utvärderingsram som omfattar de utvärderingsfrågor, framgångsfaktorer och indikatorer som tas upp i de följande kapitlen.

När man utvärderar LEADER mervärdet bör man sträva efter att täcka in alla identifierade beståndsdelar av mervärdet för att få fram så många belägg som möjligt för värdet med att använda EU-medel för LEADER. Europeiska kommissionen anser dessutom att en av de största fördelarna med LEADER är att föra EU närmare medborgarna¹⁴. I praktiken innebär detta att LEADER bidrar till att öka allmänhetens medvetenhet om de EU-samfinansierade initiativ som genomförs på landsbygden och främjar medborgarnas engagemang genom sin inkluderande karaktär. LEADER bidrar också till visa hur sådana initiativ är relevanta för den berörda befolkningen och ökar i viss mån även förtroendet för EU-institutionerna.

För att underlätta framtagandet av en utvärderingsram för LEADER mervärdet tas vissa specifika överväganden upp för var och en av mervärdeskomponenterna nedan.

---

¹⁴ Detta är i linje med det femte sammanhållningspolitiska målet om ett EU närmare medborgarna genom en hållbar och integrerad utveckling av alla typer av territorier (https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en). [Handboken för territoriella och lokalt ledda utvecklingsstrategier](#) kompletterar det sammanhållningspolitiska målet, bidrar till att uppnå hållbar tillväxt i alla EU:s regioner och för EU närmare medborgarna.

Socialt kapital är ett flerdimensionellt koncept och när detta bedöms som en komponent i LEADER mervärdet bör man beakta sociala processer, kapacitet och relationer mellan alla deltagande intressenter (se även kapitel 2 för arbetsdefinitioner och information om användningen av begreppet socialt kapital). Exempelvis kan man vid bedömningen av socialt kapital ta hänsyn till i vilken utsträckning tillämpningen av LEADER metoden bidrar till

- att stärka det ömsesidiga stödet och förtroendet mellan relevanta intressenter (t.ex. lokala aktionsgrupper och deras stödmottagare) och öka alla LEADER intressenters deltagande i utformningen och genomförandet av en nedifrån och upp-strategi,
- öppna partnerskap mellan LEADER intressenter på alla nivåer, delade normer och värderingar och underlättande av effektiv och ändamålsenlig kommunikation,
- nätverkande och samarbete mellan berörda LEADER intressenter, vilket behövs för att genomföra LEADER och uppnå dess mål. Detta gör det möjligt att förbättra delade kunskaper, färdigheter och information.

Styrning, både lokal styrning och flernivåstyre, kännetecknas av frekvent och komplex samverkan mellan olika statliga och icke-statliga aktörer som bidrar till att genomföra LEADER metoden (se även kapitel 2 för arbetsdefinitioner och information av användningen av begreppet styrning). När flernivåstyre bedöms i samband med LEADER bör man beakta den horisontella och vertikala interaktionen mellan statliga och icke-statliga intressenter som deltar i genomförandet av LEADER. Man bör bland annat ta hänsyn till följande:

- Den vertikala förvaltningen av LEADER , t.ex. mellan förvaltande myndigheter, lokala aktionsgrupper och nationella GJP-nätverk, i syfte att främja lokalt självbestämmande och egenansvar och underlätta ett större deltagande från den offentliga och privata sektorn som jämlika partner.
- Den horisontella samordningen av LEADER , t.ex. mellan den förvaltande myndigheten och det utbetalande organet för att underlätta ett smidigt genomförande av LEADER , mellan förvaltande myndigheter för andra fonder när det gäller flerfondsprojekt inom LEADER , mellan lokala aktionsgrupper för att underlätta överföringen av färdigheter och kunskaper och för att främja gemensamma projekt, med åtgärder som inte skulle vara möjliga att göra separat och/eller som får bättre resultat än om man hade agerat separat.
- Innovativa styrningsmetoder (sociala, offentliga och privata på lokal, regional och nationell nivå) för LEADER (t.ex. deltagandeinriktade offentlig-privata

arbetsgrupper) för att hitta svar på komplexa utmaningar och uppnå bättre resultat.

Förbättrade resultat och effekter härrör från tillämpningen av LEADER metoden för att tillgodose lokala behov och bidra till GJP-målen (se även kapitel 2 för arbetsdefinitioner och information av användningen av begreppet förbättrade resultat och effekter). Lokalt ledda utvecklingsstrategier tas fram av lokala aktionsgrupper med deltagande av lokalsamhället (nedifrån och upp-strategi) och möjliggör därför mer skräddarsydda insatser. Lokala aktionsgrupper ges befogenhet att fatta beslut om till vad, var, för vem och hur medlen kommer att användas för att tillgodose lokala behov och uppfylla de relevanta målen. Vid bedömningen av förbättrade resultat och effekter kan därför följande beaktas:

- Bidragen till GJP-målen kan ökas med en effektivare och mer integrerad strategi som fokuserar på landsbygdsområdenas behov.
- I vilken utsträckning de lokala aktionsgruppernas diskussioner och samråd med lokalsamhället och LEADER s projekturvalskriterier bidrar till bättre projekt.
- När det gäller sysselsättning kan en korrekt tillämpning av nedifrån och upp-strategin ge mer hållbara arbetstillfällen, eftersom arbetstillfällen som skapas utifrån denna strategi är mer anpassade till lokala behov, ger bättre inkomstmöjligheter för lokalsamhället och bidrar till att stoppa avfolkningen på landsbygden.
- Främjat samarbete kan vara ett resultat av LEADER men även en effekt i form av förbättrat socialt kapital, lokal styrning och flernivåstyre som kan ge långsiktiga effekter i form av strukturförändringar. Detta bör t.ex. beaktas i fall där det tidigare inte fanns någon samarbetskultur i området, eller där denna var begränsad.
- En korrekt tillämpning av innovationsprincipen kan hjälpa till att generera kunskap som omvandlas till mer innovativa produkter och tjänster för lokalsamhället. Med dessa kan det vara möjligt att bidra till den sociala, digitala och miljömässiga omställningen i den lokala aktionsgruppens område.

Utöver övervägandena om mervärdeskomponenterna finns det även vissa tekniska överväganden som bör uppmärksammas vid framtagandet av utvärderingsramen. Dessa är som följer:

- Den nivå som utvärderingen avser: Aktionsgruppsnivå/lokal nivå eller strategisk GJP-plannivå, eftersom detta avgör om indikatorerna ska aggregeras på strategisk GJP-plannivå – något som i sin tur avgör valet av indikatorer.

- Den nödvändiga frekvensen för uppgiftsinsamling och aggregeringsnivån (eventuellt kopplad till rapporteringsperioden).
- Datakällorna, inklusive de typer av intressenter som svarar på utvärderingsfrågorna och deras kapacitet/förmåga att delta, t.ex. vilket lokalsamhälle som ska väljas ut för enkäter eller intervjuer, den relevanta personalen hos den lokala aktionsgruppen och/eller den förvaltande myndigheten, det utbetalande organet eller det nationella GJP-nätverket.
- De resurser som finns tillgängliga för utvärderingen, t.ex. med tanke på att vissa lokala aktionsgrupper har mycket begränsad personal som är tillgänglig för utvärdering. I detta fall kan det vara lämpligt att fastställa några centrala inslag i utvärderingsramen och vissa "bra att ha"-inslag.

Sist men inte minst är det viktigt att ta hänsyn till användarvänligheten eller enkelheten när man tar fram en utvärderingsram för LEADER mervärdet. Utgångspunkten bör vara en utvärderingsram som är enkel och tydlig. Därför är den ram som föreslås nedan i dessa **riktlinjer inte obligatorisk, utan innehåller ett brett urval beståndsdelar och indikatorer** som utvärderare kan välja mellan och anpassa till sin kapacitet och sitt sammanhang. Dessutom måste de lokala aktionsgrupperna (mer specifikt de chefer eller anställda som kommer att samla in den nödvändiga informationen) ha den kapacitet som krävs (tid, kunskap osv.).

Del III

Ett förslag på en utvärderingsram

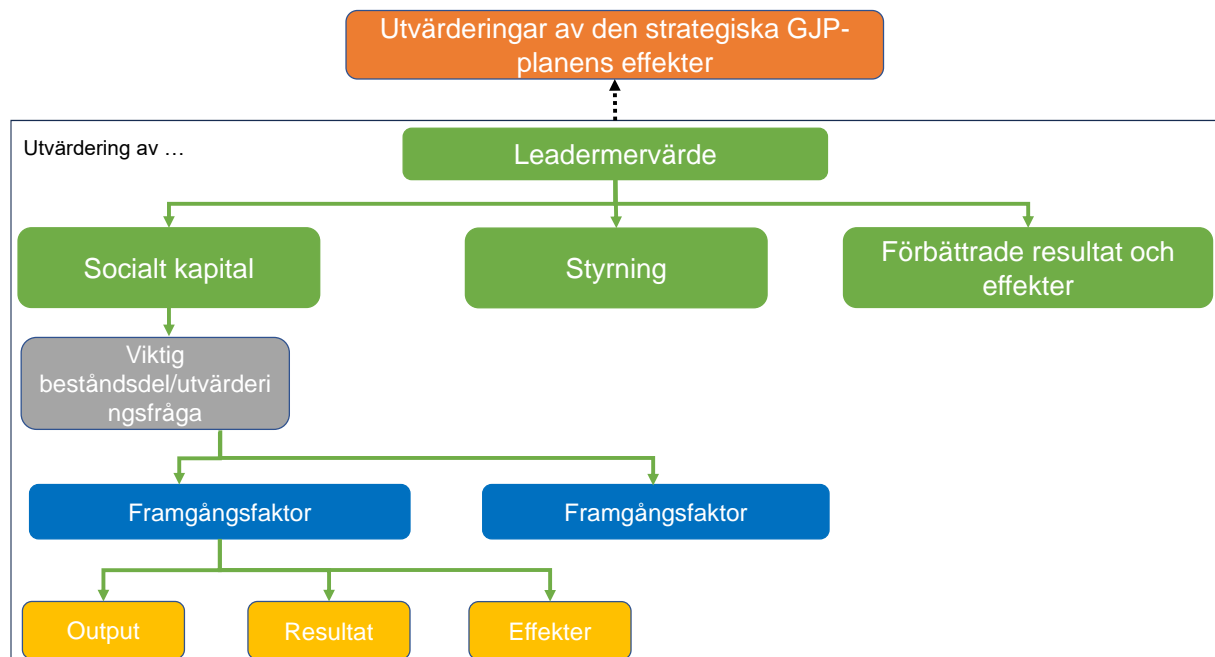
4 Att ta fram en möjlig utvärderingsram för LEADER mervärdet

I det här kapitlet beskrivs den övergripande strukturen i den föreslagna utvärderingsramen och dess innehåll. En detaljerad utvärderingsram för varje komponent i LEADER mervärdet presenteras därefter i kapitel 5.

Eftersom LEADER mervärdet är ett av de ämnesområden som medlemsstaterna ska bedöma utifrån sina utvärderingsbehov och interventionslogiken för sin strategiska GJP-plan föreslås här en tydlig utvärderingsram som kan skapa förståelse för LEADER modellen och visa dess mervärde. En sådan ram är avgörande för att man ska kunna få fram tillförlitliga belägg för LEADER mervärdet och identifiera områden för förbättringar. Det föreslås att de förvaltande myndigheterna, om möjligt i samråd med utvärderarna, tar fram en sådan ram tidigt under programperioden så att det går att anpassa och/eller utforma de nödvändiga övervaknings-/informationssystemen på aktionsgruppsnivå för insamling av de uppgifter och den information som krävs (se bilaga 2 för ett exempel på en övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå).

Den övergripande strukturen i den föreslagna utvärderingsramen visas i figur 3 och kan hjälpa utvärderingsansvariga och utvärderare att planera och genomföra en utvärdering av LEADER mervärdet på lokal och nationell nivå.

Figur 3. Utvärderingsramens övergripande struktur

Källa: den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

Utvärderingsramen är uppbyggd kring **LEADER mervärdets tre komponenter**: förbättrat socialt kapital, förbättrad styrning och förbättrade resultat och effekter. Var och en av dessa komponenter har delats in i sina viktigaste **beståndsdelar**, och dessa kopplas till motsvarande utvärderingsfrågor.

Utvärderingsfrågorna hjälper till att formulera vad som behöver bedömas, ytterligare klargöra **den viktigaste beståndsdel som ska utvärderas** och vägleda formuleringen av de motsvarande framgångsfaktorerna.

Framgångsfaktorer är ett nytt begrepp i samband med utformningen av utvärderingen av de strategiska GJP-planerna. De kan också betraktas som "bedömningskriterier". Dessa används för att närmare specificera vissa aspekter på utvärderingsfrågor/utvärderingsämnen och uttrycka den förväntade förändringen som följer på de utvärderade insatserna. De ger insikt i hur utvärderingsfrågorna kommer att besvaras, genom att specificera vad som ska bedömas och genom att ange skälen till att vissa specifika mått har utvecklats och använts (output-, resultat- och effektindikatorer). De utgör grunden för upprättandet av en orsakskedja och kan vara den viktigaste komponenten kring vilken utvärderingsresultaten struktureras. Skälen till valet av varje framgångsfaktor ges i tabellerna i kapitel 5, där utvärderingsramen presenteras.

En förteckning över **output-, resultat- och effektindikatorer** med motsvarande datakällor föreslås för varje framgångsfaktor. Indikatorerna är ett sätt att använda kvantitativa och kvalitativa uppgifter för att mäta den förändringsriktning som anges av framgångsfaktorn och därmed besvara utvärderingsfrågan.

Utvärderingen av LEADER mervärdet kan ses som en formativ utvärdering¹⁵. Den bedömer **i vilken utsträckning inrättandet och driften av lokala aktionsgrupper, deras ledningsverksamhet och genomförandemetoder samt utformningen och genomförandet av deras lokalt ledda utvecklingsstrategier skapar ett mervärde**. Utvärderingsresultaten kan ge ett värdefullt bidrag till utvärderingar av de strategiska GJP-planernas effekter och hjälpa till att förklara LEADER insatsernas bidrag till de specifika och allmänna målen i den strategiska GJP-planen.

---

¹⁵ En formativ utvärdering är en systematisk bedömning som görs under hela genomförandet av ett program och som syftar till att kontinuerligt samla in återkoppling och insikter för att identifiera områden som kan förbättras på ett tidigt stadium. Resultaten från formativa utvärderingar ger värdefull information för efterföljande utvärderingar av de strategiska GJP-planernas effekter och garanterar att utvärderingsprocessen fångar upp relevanta komponenter och resultat på ett korrekt sätt.

5 En genomgång av den föreslagna utvärderingsramens viktigaste beståndsdelar

Det här kapitlet innehåller ett detaljerat exempel på en utvärderingsram för varje komponent i LEADER mervärdet, med förslag på utvärderingsfrågor, framgångsfaktorer, indikatorer och uppgiftskällor. Detaljerade informationsblad om varje indikator finns i bilaga 1.

En möjlig utvärderingsram för LEADER mervärdet presenteras för var och en av LEADER mervärdets komponenter i tabellerna 4–6. Ramen bygger på den grundläggande struktur som visas i figur 3 ovan. Även om detta är ett förslag på en ram skulle den kunna användas av medlemsstaterna utan några anpassningar, eftersom den omfattar samtliga komponenter i LEADER mervärdet och deras beståndsdelar, innehåller ett brett spektrum av framgångsfaktorer med en motivering till valet av dessa och använder alla befintliga uppgiftskällor (särskilt alla övervaknings- och utvärderingsvariabler). Det är också möjligt att inkludera ytterligare uppgiftskällor, eftersom de huvudsakligen består av kvalitativa datainsamlingsmetoder som enkäter och fokusgrupper. Denna utvärderingsram bygger på synpunkter från experter från den tematiska arbetsgruppen om LEADER mervärde, som har lång erfarenhet av LEADER och dess utvärdering. Den kan därför anses vara en lämplig ram.

Trots detta kan medlemsstaterna välja att utveckla en egen utvärderingsram och tillämpa de framgångsfaktorer och indikatorer som är mest relevanta för deras eget sammanhang och deras egna utvärderingsbehov eller anpassa dem ytterligare vid behov. För varje framgångsfaktor ges en kort beskrivning, en genomgång av de indikatorer som är kopplade till den och förslag på uppgiftskällor. I informationsbladen för indikatorer i bilaga 1 förklaras varje indikator i detalj, inklusive dess omfattning, definition av begrepp, måttenhet, uppgiftskällor och metod/formel för beräkning.

5.1. Förbättrat socialt kapital

Den föreslagna utvärderingsramen för socialt kapital kan användas för att bedöma i vilken utsträckning genomförandet av LEADER modellen ökar det sociala kapitalet i form av förbättrat nätverkande, ökat ömsesidigt stöd och förtroende samt uppkomst av delade mentala modeller och uppfattningar.

Tabell 4. Exempel på utvärderingsram för förbättrat socialt kapital

Förbättrat socialt kapital		
Viktig beståndsdel att bedöma: 1. Nätverk.		
Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning bidrar LEADER till interaktioner och nätverkande av kvalitet mellan relevanta aktörer?		
Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
FOS.S:1.01: Nätverkets storlek och mångfald och kvaliteten på interaktioner inom den lokala aktionsgruppen förbättras eller ligger kvar på en hög nivå. <i>De lokala aktionsgrupperna är nätverk av lokala aktörer/medlemmar i lokalsamhället och utgör kärnan i LEADER. Ett brett och diversifierat nätverk som omfattar alla relevanta lokala aktörer som samarbetar nära gör att de kan utbyta idéer och erfarenheter, bygga upp sin kapacitet och bidra till lokal utveckling som tillgodoser områdets behov.</i>	LAV.O.01: Antal medlemmar i den lokala aktionsgruppen uppdelat efter organisationstyp: a) offentliga förvaltningar, b) privata lokala ekonomiska intressen, c) sociala lokala intressen, d) annat.	Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variablerna L600–L604 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).
	LAV.R.01: Nätverksmångfaldsindex för den lokala aktionsgruppens medlemmar (som ett mått på gruppens strukturella sociala kapital).	Den lokala aktionsgruppens administrativa register. Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variablerna L600–L604 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).
	LAV.I.01: Medlemmar i den lokala aktionsgruppen som anser att en samarbetskultur av god kvalitet har vuxit fram mellan gruppens medlemmar.	Enkäter, fokusgrupper.
FOS.S:1.02: De sociala interaktionerna i den lokala aktionsgruppens område (men utanför själva den lokala aktionsgruppen) har förbättrats eller ligger kvar på en hög nivå tack vare LEADER. <i>Genom att delta i LEADER projekt får stödmottagare kontakt med andra lokala aktörer och införlivas i lokalsamhällets struktur och den lokala utvecklingens dynamik. Det förbättrar i sin tur de sociala interaktionerna</i>	LAV.O.02: Antal (eller andel) insatser (projekt) som genomförts gemensamt av flera typer av projektansvariga (med angivande av typerna).	Övervaknings- och utvärderingsuppgifter, variablerna L700 och L706 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475). Intervjuer, enkäter för att identifiera typer.
	LAV.O.03: Antal deltagare i gemensamma insatser (projekt).	Projektrapporter, övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, enkäter.
	LAV.R.02: Bevis på deltagare i LEADER projekt (insatser) som förbättrar sin förmåga att organisera sig i sociala grupper och integreras i lokalsamhällets struktur.	Enkäter, fokusgrupper.

<p><i>mellan medlemmar i lokalsamhället i den lokala aktionsgruppens område.</i></p>	<p>LAV.I.02: En uppfattning om förbättrade sociala interaktioner i den lokala aktionsgruppens område hos deltagare i LEADER projekt.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>
<p>FOS.S:1.03: Den lokala aktionsgruppen har utvecklat eller upprätthållit nätverk med relevanta partner utanför den lokala aktionsgruppens område.</p> <p><i>Lokala aktionsgrupper agerar inte i ett vakuum. De är aktiva nätverk som samverkar med andra nätverk på lokal, regional, nationell och transnationell nivå och som kan gynnas av erfarenhetsutbyte.</i></p>	<p>LAV.O.04: Antal interregionala samarbetsinsatser (projekt) som genomförts av den lokala aktionsgruppen.</p>	<p>Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. <i>Variabel L708 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).</i></p>
	<p>LAV.O.05: Antal transnationella samarbetsinsatser (projekt) som genomförts av den lokala aktionsgruppen.</p>	<p>Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. <i>Variabel L709 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).</i></p>
	<p>LAV.R.03: Bevis på kvaliteten på interaktionerna mellan den lokala aktionsgruppens medlemmar och andra (externa) aktörer.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>
<p>Viktig beståndsdel att bedöma: 2. Ömsesidigt stöd och förtroende.</p> <p><u>Utvärderingsfråga:</u> I vilken utsträckning har LEADER bidragit till ömsesidigt stöd och förtroende inom den lokala aktionsgruppen och lokalsamhället?</p>		
<p>Framgångsfaktorer</p>	<p>Indikatorer</p>	<p>Uppgiftskällor</p>
<p>FOS.S:2.01: Nivån på ömsesidigt stöd och förtroende inom den lokala aktionsgruppen och lokalsamhället i den lokala aktionsgruppens område har ökat eller ligger kvar på en hög nivå.</p> <p><i>Nivån på förtroendet hos den lokala aktionsgruppens medlemmar visar det "normativa" sociala kapitalet och stöder uppbyggnaden av ekonomiska förbindelser och bättre ekonomiska resultat. Den bidrar till snabbare förfaranden och färre tvister eller mindre tidsödande tvister samt gör det generellt sett möjligt att samordna och genomföra den lokala aktionsgruppens verksamhet</i></p>	<p>LAV.O.06: Bevis på förtroende för den lokala aktionsgruppen.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>
	<p>LAV.R.04: Lokalsamhällets förtroende för den lokala aktionsgruppen.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper, fallstudier.</i></p>
	<p>LAV.I.03: Förändring i lokalsamhällets förtroende för den lokala aktionsgruppen (för att fånga upp LEADER mervärdet i fråga om förtroende).</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper, fallstudier.</i></p>

<p>på ett mer smidigt, effektivt och ändamålsenligt sätt (med lägre transaktionskostnader).</p>		
<p>Viktig beståndsdel att bedöma: 3. Delade mentala modeller, värderingar och uppfattningar. <u>Utvärderingsfråga:</u> I vilken utsträckning bidrar LEADER till delade mentala modeller, värderingar och uppfattningar?</p>		
Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
<p>FOS.S:3.01: En delad vision för den lokala aktionsgruppens område, territoriella identiteter, gemensamma mål, värderingar och/eller uppfattningar främjas av LEADER inom den lokala aktionsgruppen och i den lokala aktionsgruppens område.</p> <p><i>Dessa aspekter på socialt kapital är immateriella och kan mätas genom att analysera uppfattningar. Delade mentala modeller och uppfattningar avser gemensamma tankeprocesser om hur saker och ting fungerar och underlättar samarbete och inkludering i den lokala utvecklingen.</i></p>	<p>LAV.O.07: Bevis på delad social medvetenhet i den lokala aktionsgruppens område.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>
	<p>LAV.R.05: Bevis på delade värderingar i samarbeten och/eller gemensamma insatser (projekt), med beaktande av (1) förmågan att hålla sig till överenskommelser, (2) sanningsenlighet i sociala och ekonomiska förbindelser, (3) lyhördhet och respekt för rättsstatsprincipen, (4) förmågan att undvika opportunistiskt beteende eller att åka snålskjuts på andra.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper, intervjuer.</i></p>
	<p>LAV.I.04: Uppfattning om att den lokala aktionsgruppens åtgärder har hjälpt till att stärka den lokala identiteten och bilden av den lokala aktionsgruppens område och dess invånare, resurser och produkter.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

5.2. Förbättrad styrning

Den föreslagna utvärderingsramen för styrning kan användas för att bedöma i vilken utsträckning genomförandet av LEADER modellen förbättrar den lokala styrningen och flernivåstyrningen samt ökar insynen i processer och beslutsfattande.

Tabell 5. Exempel på utvärderingsram för förbättrad styrning

Förbättrad styrning		
Viktig beståndsdel att bedöma: 1. Lokal styrning Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning har genomförandet av LEADER lett till inrättandet av processer och mekanismer som samordnas och leds av den lokala aktionsgruppen för att säkerställa deltagandeinriktat, öppet och inkluderande beslutsfattande och ett starkt lokalt engagemang för utarbetande och genomförande av strategin?		
Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
FOS.G:1.01: Inkludering i beslutsfattandet: den lokala aktionsgruppens förmåga att sammanföra organisationer och människor på ett inkluderande sätt i beslutsfattandet håller på att förbättras eller ligger kvar på en hög nivå. <i>Denna framgångsfaktor försöker fånga upp positiva samordningsprocesser, dvs. försök att maximera det övergripande uppnåendet av målet genom att utforska och utnyttja gemensamma strategiska möjligheter mellan organisationer och platser.</i>	LAV.O.08: Antal medlemmar i den lokala aktionsgruppen som ingår i gruppens beslutsfattande organ efter typ av organisation de företrädare, kön och ålder: a) offentliga förvaltningar, b) privata lokala ekonomiska intressen, c) sociala lokala intressen, d) annat (som inte ingår i de tidigare kategorierna).	Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variablerna L610–L620 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).
	LAV.R.06: Bevis på processer i den lokala aktionsgruppen som underlättar inkludering i den lokala styrningen.	Enkäter, fokusgrupper.
	LAV.I.05: Uppfattning hos medlemmarna i lokalsamhället om att den lokala aktionsgruppen för samman organisationer och människor på ett inkluderande sätt i beslutsfattandet.	Enkäter, fokusgrupper.
FOS.G:1.02: Den lokala aktionsgruppens och dess personals administrativa och tekniska färdigheter (på områden som ingår i den lokalt ledda utvecklingsstrategin) håller på att förbättras eller ligger kvar på en hög nivå. <i>Utbildning och kapacitetsuppbyggnad samt deltagande i verksamhet</i>	LAV.O.09: Antal utbildnings-/kapacitetsuppbyggnadsaktiviteter som har bidragit till att förbättra de administrativa och tekniska färdigheterna hos den lokala aktionsgruppen, uppdelat på typ av arrangör (lokal aktionsgrupp, förvaltande myndighet/utbetalande organ, nationellt GJP-nätverk, andra organ).	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, intervjuer.
	LAV.R.07: Bevis på förbättring av administrativa färdigheter.	Enkäter, fokusgrupper.

<p><i>kopplad till den lokala aktionsgruppen bidrar till att bygga upp färdigheter som är relevanta i samband med LEADER.</i></p>	<p>LAV.R.08: Bevis på förbättring av de tekniska färdigheterna hos lokala aktionsgrupper inom ramen för den lokalt ledda utvecklingsstrategin och de områden som omfattas av den.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>
<p>FOS.G:1.03: Den lokala aktionsgruppen har förbättrat ledningen och stödet till faktiska och potentiella stödmottagare.</p> <p><i>Ledning är kärnan i LEADER genomförandet. Det utgör grunden för förbättrad lokal styrning genom att motivera medlemmar i lokalsamhället att delta i att bilda en lokal aktionsgrupp eller i gruppens fortsatta verksamhet och genom att skapa ett starkt engagemang hos dem för gemensam utveckling av den lokalt ledda utvecklingsstrategin och dess effektiva genomförande.</i></p>	<p>LAV.O.10: Antal ledningsaktiviteter per målgrupp, arrangör och aktivitetstyp.</p>	<p><i>Årsrapporter från lokala aktionsgrupper, övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, intervjuer med företrädare för lokala aktionsgrupper.</i></p>
	<p>LAV.R.09: Bevis på stöd (per typ av stöd) som ges till sökande och stödmottagare, särskilt till dem som inte har ansökt om eller fått stöd tidigare, inbegripet grupper som det är svårt att nå ut till.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>
	<p>LAV.I.06: Antal nya sökande till följd av lednings- och stödåtgärder.</p>	<p><i>Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå.</i></p>
<p>FOS.G:1.04: Kommunikationen inom den lokala aktionsgruppen, med potentiella sökande och med lokalsamhället håller på att förbättras.</p> <p><i>Kommunikationsverksamhet bidrar till förbättrad lokal styrning genom att öka insynen i den lokala aktionsgruppens verksamhet och beslut. Den bidrar också till att föra EU närmare medborgarna genom att visa upp resultaten av genomförandet av LEADER</i></p>	<p>LAV.O.11: Antal lokala aktionsgrupper som har relevanta dokument om sin verksamhet på sin webbplats: 1) gruppens stadgar, 2) styrelsens sammansättning, 3) protokoll från stämman, 4) finansiella rapporter (del av årsrapporter), 5) lokal utvecklingsstrategi, 6) utlysta ansökningsomgångar för projekt, 7) beslut om projekturval och beskrivningar av finansierade projekt, 8) utvärdering av den lokala arbetsgruppen, 9) nyhetsbrev.</p>	<p><i>De lokala aktionsgruppernas webbplatser.</i></p>
	<p>LAV.O.12: Bevis på de lokala aktionsgruppernas kommunikationsverksamhet och</p>	<p><i>De lokala aktionsgruppernas webbplatser, intervjuer,</i></p>

<i>metoden och den lokalt ledda utvecklingsstrategin.</i>	dess räckvidd, t.ex. a) förekomsten av en webbplats för gruppen, b) närvaro i sociala medier, c) närvaro i andra allmänna kanaler, d) möten/evenemang, e) annat.	<i>fokusgrupper, kommunikationsstatistik.</i>
	LAV.R.10: Procentandel av lokalsamhällets medlemmar som är medvetna om a) den lokala aktionsgruppen, b) dess verksamhet, c) den lokalt ledda utvecklingsstrategin.	<i>Enkäter, fokusgrupper.</i>
	LAV.I.07: Bevis på att medlemmar i lokalsamhället tror a) att LEADER för EU närmare medborgarna.	<i>Enkäter, fokusgrupper.</i>
	LAV.I.08: Bevis på att medlemmar i lokalsamhället anser att den lokala aktionsgruppen är en trovärdig institution/viktig drivkraft för lokal utveckling.	<i>Enkäter, fokusgrupper.</i>

Viktig beståndsdel att bedöma: 2. Flernivåstyre i LEADER

Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning har genomförandet av LEADER lett till inrättandet av samarbetsprocesser och samarbetsmekanismer mellan förvaltande myndigheter/utbetalande organ, regionala myndigheter, nätverk och lokala aktionsgrupper, baserat på standarder på EU-nivå, för att ge de lokala aktionsgrupperna större befogenheter och förbättra deras förmåga till beslutsfattande, ledning och ansvar?

Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
<p>FOS.G:2.01: Samordningen och kommunikationen mellan den lokala aktionsgruppen och andra förvaltningsnivåer håller på att förbättras eller ligger kvar på en hög nivå.</p> <p><i>Samordning och kommunikation mellan lokala aktionsgrupper och andra förvaltningsnivåer är avgörande för att bygga upp ett effektivt flernivåstyre. Dessa interaktioner formar</i></p>	<p>LAV.O.13: Antal och typ av interaktioner mellan den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och lokala aktionsgrupper eller företrädare för lokala aktionsgrupper (t.ex. deltagande i möten, församlingar eller övervakningskommitténs möten).</p>	<p><i>Register/övervakningsuppgifter från den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och den lokala aktionsgruppen, övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå.</i></p> <p><i>Intervjuer med personal från den lokala aktionsgruppen, den förvaltande myndigheten och det utbetalande organet.</i></p>
	<p>LAV.R.11: Bevis på förbättrad kvalitet på interaktionerna mellan den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet/det nationella</p>	<p><i>Intervjuer eller enkäter med personal från den lokala aktionsgruppen, den förvaltande myndigheten, det</i></p>

<i>befogenhetsfördelningen mellan de olika nivåerna.</i>	GJP-nätverket och lokala aktionsgrupper eller företrädare för sådana.	<i>utbetalande organet och det nationella GJP-nätverket.</i>
	LAV.I.09: Bevis på att personer i den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet/det nationella GJP-nätverket och den lokala aktionsgruppen anser att kopplingarna och samordningen/kommunikationen mellan den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet/det nationella GJP-nätverket och de lokala aktionsgrupperna har stärkts.	<i>Enkäter, fokusgrupper.</i>

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

5.3. Förbättrade resultat och effekter

Förslaget på en utvärderingsram för förbättrade resultat och effekter kan användas för att bedöma i vilken utsträckning genomförandet av LEADER modellen utnyttjar befintliga resurser, främjar mer innovativa och hållbara projekt som är anpassade till lokal behov och stärker kopplingarna mellan lokala aktörer.

Tabell 6. Exempel på utvärderingsram för förbättrade resultat och effekter

Förbättrade resultat och effekter		
Viktig beståndsdel att bedöma: 1. Ökad hävstångseffekt		
<u>Utvärderingsfråga:</u> I vilken utsträckning ger LEADER upphov till en hävstångseffekt?		
Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
FOS.E:1.01: Den lokalt ledda utvecklingsstrategin stimulerade ytterligare investeringar eller verksamheter i den lokala aktionsgruppens område för att uppnå de strategiska mål i den lokalt ledda utvecklingsstrategin som inte finansieras direkt av LEADER.	LAV.O.14: Förhållandet mellan Ejflu-finansiering för den lokalt ledda utvecklingsstrategin och annan (icke-Ejflu) finansiering för den lokalt ledda utvecklingsstrategin från a) privata källor, b) offentliga källor.	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, årsrapporter från lokala aktionsgrupper och övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variabel L922 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).
<i>Ejflu-stöd genom LEADER metoden mobiliserade ytterligare resurser och gav upphov till</i>	LAV.O.15: Bevis (antal och utgifter) på projekt som omfattas av den lokala aktionsgruppen, utanför Ejflu (t.ex.	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, intervjuer.

ytterligare investeringar i landsbygdsområden.	andra EU-fonder eller nationella fonder).	
	LAV.R.12: Bevis på insatser (projekt) som inbegriper volontärarbete.	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, enkäter.
FOS.E:1.02: LEADER insatser gjorde det möjligt att hitta och motivera nya projektansvariga. <i>Syftet är att bedöma de insatser som görs av lokala aktionsgrupper för att hitta och motivera nya projektansvariga (dvs. första gången inom Ejflu) som utför åtgärder som inte skulle utföras utan LEADER, genom att mäta deras antal och lokalsamhällets medlemmars positiva uppfattning om den lokala aktionsgruppens kapacitet.</i>	LAV.O.16: Antal nya projektansvariga som fick stöd av den lokala aktionsgruppen och för vilka det ekonomiska stödet från LEADER insatsen var avgörande.	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, intervjuer, enkäter.
	LAV.R.13: Bevis på att medlemmar i lokalsamhället i den lokala aktionsgruppens område har en positiv uppfattning om gruppens kapacitet att hitta och stödja nya projektansvariga.	Enkäter, fokusgrupper.

Viktig beståndsdel att bedöma: 2. Projekt som är väl anpassade till behoven i den lokala aktionsgruppens område

Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning uppfyller LEADER modellen och de lokala aktionsgruppernas åtgärder specifika lokala behov och territoriella mål?

Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
FOS.E:2.01: LEADER uppfyller specifika lokala behov och territoriella mål genom att möjliggöra projekt med olika typer av projektansvariga som värdesätter specifika territoriella tillgångar och identiteter. <i>En korrekt nedifrån och uppstrategi gör det möjligt för lokala aktionsgrupper att bättre tillgodose lokala behov jämfört med andra, centralt förvaltade insatser.</i>	LAV.O.17: Antal och andel insatser (projekt) som genomförts av olika typer av projektansvariga.	Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variablerna L700–709 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).
	LAV.O.18: Antal insatser (projekt) som bidrar till var och en av de behovstyper som anges i den lokalt ledda utvecklingsstrategin, inklusive till den gröna, digitala eller sociala omställningen i landsbygdsområden.	Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variablerna L800–810 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475). Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå.
	LAV.R.14: Procentandel insatser (projekt) som värdesätter unika territoriella tillgångar (t.ex. sociala, kulturella, kulinariska,	Enkäter, fokusgrupper, övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå.

	landskapsmässiga, naturliga, miljömässiga).	
	LAV.I.10: Bevis på insatser (projekt) som skapar fördelar för lokalsamhället och stärker dess identitet.	Enkäter, fokusgrupper.

Viktig beståndsdel att bedöma: 3. Projekt med innovativa inslag på lokal nivå

Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning är LEADER projekten innovativa i det lokala sammanhanget?

Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
<p>FOS.E:3.01: LEADER främjar införandet/spridningen av innovationer i det lokala sammanhanget.</p> <p><i>Lokala aktionsgrupper och lokala projektansvariga inför innovation i fråga om produkter, processer, tjänster, organisationsformer, teknik, sociala faktorer, affärsmodeller och andra typer av innovation såsom detta definieras i varje lokalt sammanhang av de lokala aktionsgrupperna eller, i förekommande fall, av nationella eller regionala myndigheter.</i></p>	LAV.O.19: Antal insatser (projekt) som är innovativa i det lokala sammanhanget	Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variabel L710 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475).
	LAV.R.15: Procentandel utgifter för innovativa insatser (projekt) av de totala utgifterna.	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå.
	LAV.R.16: Bevis på innovation som tagits fram på lokal nivå som svar på a) digitala, b) gröna, c) ekonomiska och d) sociala utmaningar/omställningar.	Enkäter, fokusgrupper.
	LAV.I.11: Procentandel av LEADER intressenterna som anser att LEADER bidrar till att generera nya idéer, produkter eller processer i den lokala aktionsgruppens område och som är innovativa i det lokala sammanhanget.	Enkäter, fokusgrupper.

Viktig beståndsdel att bedöma: 4. Hållbara projekt

Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning ger LEADER projekt upphov till hållbara resultat?

Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
<p>FOS.E:4.01: LEADER projekt leder till hållbara resultat.</p> <p><i>Hållbarheten avser huruvida en insats ger varaktiga effekter finansiellt, ekonomiskt, socialt och miljömässigt samt när det gäller</i></p>	LAV.O.20: Antal insatser (projekt) som bidrar till a) ekonomisk, b) miljömässig, c) social hållbarhet.	Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, det elektroniska informationssystemet för den strategiska GJP-planen, årsrapporter från lokala aktionsgrupper.

<i>investeringens varaktighet efter det att stödet har upphört.</i>	LAV.R.17: Bevis på insatser (projekt) vars hållbarhet har förbättrats genom samråd med den lokala aktionsgruppen.	<i>Enkäter, fokusgrupper.</i>
	LAV.R.18: Bevis på insatser (projekt) som är hållbara tack vare kunskap om lokala förhållanden.	<i>Enkäter, fokusgrupper, intervjuer.</i>

5. Projekt som främjar kopplingar mellan lokala aktörer

Utvärderingsfråga: I vilken utsträckning främjar LEADER kopplingar mellan aktörer (t.ex. partnerskap, nätverk, gemensamt genomförda projekt och andra samarbeten) som inte skulle ha funnits utan LEADER ?

Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
<p>FOS.E:5.01: Samarbetsprojekt startas eller fortsätter.</p> <p><i>Syftet är att mäta antalet och andelen insatser (projekt) som fungerar i synergi med varandra och leder till samarbete.</i></p>	LAV.O.21: Antal LEADER insatser (projekt) som fungerar i synergi med varandra (t.ex. olika projekt som täcker olika aspekter eller ett projekt som täcker olika sektorer).	<i>Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå, intervjuer, årsrapporter från lokala aktionsgrupper.</i>
	LAV.R.19: Andel LEADER insatser (projekt) som har lett till samarbete i form av nätverk, partnerskap, gemensamt genomförda projekt och andra samarbeten/synergier.	<i>Övervaknings- och utvärderingsuppgifter. Variablerna L706, L708, L709 och L700 (t.ex. % av L706/L700, L708/L700, L709/L700 (bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475), intervjuer.</i>

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

5.4. Strukturförändringar

Den föreslagna utvärderingsramen för strukturförändringar kan användas för att bedöma i vilken utsträckning kombinationen av LEADER mervärdets samtliga tre komponenter bidrar till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område (visas även i Figur 2. Vägen till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område).

Tabell 7. Exempel på utvärderingsram för strukturförändringar

Strukturförändringar		
<p><u>Utvärderingsfråga:</u> I vilken utsträckning leder genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin med användning av LEADER metoden till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område?</p>		
Framgångsfaktorer	Indikatorer	Uppgiftskällor
<p>FOS.SC:1.01: Genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin med användning av LEADER metoden leder till strukturförändringar i de dimensioner som omfattas av den lokalt ledda utvecklingsstrategin.</p> <p><i>Genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin med användning av LEADER metoden skapar mervärde när det gäller socialt kapital, styrning och förbättrade resultat och effekter. Det leder i sin tur till bredare effekter i den lokala aktionsgruppens område, dvs. strukturförändringar som rör hur dess ekonomi, samhälle och institutioner fungerar, i linje med de dimensioner som omfattas av den lokalt ledda utvecklingsstrategin.</i></p>	<p>LAV.I.12: LEADER intressenternas bedömning av LEADER s kapacitet att skapa strukturförändringar i de dimensioner som omfattas av den lokalt ledda utvecklingsstrategin.</p>	<p><i>Enkäter, fokusgrupper.</i></p>

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

6 En översikt över de tillgängliga uppgifts-/informationskällorna

Det här kapitlet innehåller information om befintliga och extra uppgiftskällor och om hur dessa kan användas.

Kvaliteten på en utvärdering är avhängig av de uppgifter och den information som står till buds för att ge kunskap om de indikatorer som ingår i utvärderingsramen. Därför föreslås att förvaltande myndigheter/utbetalande organ och lokala aktionsgrupper skapar sig en god bild av vilka uppgifter och vilken information som behövs för de indikatorer som de väljer att använda i sin utvärdering av LEADER mervärdet. Detta bör göras tidigt under programperioden, helst när de förvaltande myndigheterna tar

fram sin utvärderingsplaner för de strategiska GJP-planerna (2023–2027). I de senare ingår ett avsnitt om uppgifter och information som kan ge god vägledning när det gäller vilka uppgifter som kan användas och vilka uppgifter som inte finns tillgängliga och som behöver samlas in.

Uppgiftskällorna i den föreslagna utvärderingsramen kan delas in i två huvudkategorier: 1) befintliga uppgiftskällor med gemensamma uppgifter som alla medlemsstater kommer att samla in, särskilt för de variabler/övervaknings- och utvärderingsuppgifter som anges i bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475, och 2) extra datakällor på de lokala aktionsgruppernas eller de förvaltande myndigheternas/utbetalande organens nivå med uppgifter som inte ingår bland övervaknings- och utvärderingsuppgifterna.

De befintliga datakällorna avser övervakningssystemen för insamling av uppgifter om de variabler som rör de lokala aktionsgruppernas situation samt variablerna för de lokala aktionsgruppernas verksamhet, enligt beskrivningen i bilaga VII till förordning (EU) 2022/1475. Trots att det inte krävs kontinuerlig rapportering för dessa variabler¹⁶ kan uppgifterna finnas tillgängliga när som helst. I synnerhet kan variabler om den lokala aktionsgruppens verksamhet ingå i ansökan om stöd och mätas från tidpunkten för den första utbetalningen till en viss insats (eller ett visst projekt). För variabler som rör de lokala aktionsgruppernas situation finns uppgifterna tillgängliga på aktionsgruppsnivån vid vilken tidpunkt som helst, som en del av deras dokumentation. Den förvaltande myndigheten kan begära att lokala aktionsgrupper ska tillhandahålla uppgifter om gruppens medlemmar (variablerna L600–L604) och gruppens beslutsfattande organ (variablerna L610–L620), inte bara vid tidpunkten för urvalet utan även under genomförandet av lokalt ledda utvecklingsstrategier med gemensamt överenskommen frekvens (t.ex. en gång om året).

Extra datakällorna kan t.ex. vara följande:

- Övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå. Detta är en databas som drivs av aktionsgruppen och där operativa uppgifter om ledningsverksamhet och insatser (projekt) registreras. För att uppgifterna ska kunna samlas in från start krävs en överenskommelse om detta mellan de lokala aktionsgrupperna och den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet i början av programperioden. Bilaga 2 innehåller ett exempel på en övervakningsdatabas på aktionsgruppsnivå.

---

¹⁶ Uppgifter om de lokala aktionsgruppernas verksamhet ska rapporteras 2026 och 2030, medan uppgifter om de lokala aktionsgruppernas situation endast ska rapporteras en gång, under året efter valet av lokala aktionsgrupper.

- Årsrapporter från lokala aktionsgrupper. Detta är uppgifter som kan hämtas från databasen på aktionsgruppsnivå och kompletteras med annan kvalitativ information samt resultat från utvärderingar på aktionsgruppsnivå.
- Register/övervakningsuppgifter från den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet är uppgifter som samlas in och lagras hos den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och som rör förvaltningen och kontrollen av LEADER insatser.
- Enkäter, intervjuer, fokusgrupper och fallstudier är primäruppgifter som samlas in av utvärderarna vid utvärderingen av LEADER mervärdet.
  - Med enkäter samlar man systematiskt in uppgifter och information via synpunkter från viktiga intressenter, t.ex. den lokala aktionsgruppens personal eller dess beslutsfattande organ eller ett representativt urval av medlemmar i aktionsgruppen. Detta kan ge mer kvalitativ information om resultat- och effektindikatorer. Exempel på enkätfrågor finns i alla de informationsblad i bilaga 1 där enkäter föreslås som en metod för uppgiftsinsamling.
  - En fokusgrupp är en kvalitativ forskningsmetod där en liten grupp (t.ex. 6–10 stycken) utvalda personer (dvs. valda enligt vissa kriterier) besvarar frågor som tagits fram på förhand under en session som styrs av en moderator. Fokusgrupper är ett bra sätt att utforska olika åsikter om ämnen och få ingående kvalitativ information genom djuplodande frågor. Fokusgrupper bör inte förväxlas med workshoppar, som syftar till att nå fram till en gemensam slutsats.
  - Fallstudier kan användas för att fördjupa analysen av LEADER mervärdets komponenter. Vid dessa samlar man in information och uppgifter som kompletterar det som tillhandahålls av de lokala aktionsgruppernas administration, vilket kan hjälpa till att tydliggöra några av de viktigaste resultaten i fråga om mervärde.
- Det elektroniska informationssystemet för den strategiska GJP-planen avser det system som nämns i artikel 130 i förordning (EU) 2021/2115.

Del IV

Tolkning av resultaten

7 Att tolka resultaten av utvärderingar av LEADER mervärdet

I det här kapitlet ges information om vad man bör beakta när man tolkar bevisen från indikatorerna och de relaterade framgångsfaktorerna, för att därigenom besvara utvärderingsfrågorna.

Den information som samlas in med hjälp av indikatorer kopplade till framgångsfaktorer ligger till grund för svaren på de utvärderingsfrågor som ingår i utvärderingen av LEADER mervärdets olika komponenter. Framgångsfaktorerna anger den förväntade förändringen och riktningen för denna förändring (ökning, minskning, bibehållande). Indikatorernas värden ger belägg för huruvida den förväntade förändringen har uppnåtts för de olika komponenterna socialt kapital, styrning och resultat och effekter. I de följande tabellerna ges exempel på vad som bör beaktas när man tolkar bevisen från indikatorerna och de relaterade framgångsfaktorerna i syfte att få fram svar på utvärderingsfrågorna.

7.1. Förbättrat socialt kapital

Tabell 8. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för nätverk

Att tänka på vid tolkningen av resultaten för nätverk	
<p>Nätverk:</p> <p>I vilken utsträckning bidrar LEADER till interaktioner och nätverkande av kvalitet mellan relevanta aktörer?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av tre framgångsfaktorer som rör nätverkande och interaktion a) mellan medlemmarna i den lokala aktionsgruppen, b) mellan lokala aktörer i det lokala aktionsgruppens område och c) med aktörer/intressenter utanför den lokala aktionsgruppens område.</p> <p>Formella och informella nätverk på lokal nivå, med företrädare för den offentliga och privata sektorn, står i centrum för LEADER s partnerskapsprincip. Mångfalden eller heterogeniteten av medlemmarna i de lokala aktionsgrupperna i dessa nätverk gör att aktionsgrupperna på ett bättre sätt kan representera olika kategorier av lokala aktörer. Ju högre värde för nätverksmångfaldsindex (LAV.R.01), desto bättre är kvaliteten på nätverket mellan medlemmarna i den lokala aktionsgruppen. Om antalet medlemmar i den lokala aktionsgruppen som anser att en samarbetskultur av god kvalitet har vuxit fram mellan dem (LAV.I.01) också är högt, kan detta dessutom innebära att nätverket har potential att upprätthållas i framtiden. Höga värden för dessa indikatorer (LAV.R.01 och LAV.I.01) visar att nätverkande och samarbete har integrerats i strukturen för de lokala aktörernas sociala interaktioner, vilket tyder på ett större och mer hållbart strukturellt socialt kapital i den lokala aktionsgruppen. Höga värden för enbart LAV.R.01 kan innebära att det strukturella sociala kapitalet har börjat växa i den</p>

	<p>lokala aktionsgruppen, men att det ännu inte står klart huruvida detta kapital är hållbart.</p> <p>När det gäller nätverkande mellan intressenter i den lokala aktionsgruppens område leder deltagandet i LEADER projekt till att människor kommer i kontakt med varandra. Detta utvärderas genom antalet insatser (projekt) som genomförts gemensamt (LAV.O.02) och antalet deltagare i dessa (LAV.O.03). Det kan leda till större engagemang i lokalsamhället genom deltagande i lokala grupper, vilket synliggörs genom bevis på att deltagare i LEADER projekt får bättre förmåga att organisera sig i sociala grupper och integreras i lokalsamhällets struktur (LAV.R.02). Människors deltagande i lokala grupperingar bidrar i sin tur till förbättrade sociala interaktioner (LAV.I.02).</p> <p>När det gäller nätverkande med aktörer utanför den lokala aktionsgruppens område kan aktionsgruppens medlemmars deltagande i andra nätverk och de interaktioner och nya samarbeten som upprättas leda till en ökning av antalet och kvaliteten på de externa nätverk som den lokala aktionsgruppen är kopplad till. Deltagande i interregionala (LAV.O.04) och transnationella (LAV.O.05) projekt bidrar till den lokala aktionsgruppens förmåga att ta vara på extern inspiration och externa marknader. Dessutom bidrar det interregionala/internationella utbytet till idéutbyte och ökar förmågan att utveckla nya idéer. Deltagande i interregionala och transnationella projekt och frekventa interaktioner mellan lokala aktionsgrupper och andra aktörer kan därför leda till starkare nätverk, mer strategiska förbindelser och en allmänt förbättrad kvalitet på samarbetet. Detta utvärderas med hjälp av bevis på kvaliteten på interaktionerna mellan den lokala aktionsgruppen och andra (externa) aktörer (LAV.R.03). Ju mer den lokala aktionsgruppen deltar i andra nätverk, projekt (insatser) och internationella utbyten, desto troligare är det att gruppen kan dra nytta av erfarenhetsutbyte.</p>
<p>Att tänka på vid tolkningen av resultaten för ömsesidigt stöd och förtroende</p>	
<p>Ömsesidigt stöd och förtroende:</p> <p>I vilken utsträckning har LEADER bidragit till ömsesidigt stöd och förtroende inom den lokala aktionsgruppen och lokalsamhället?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör nivån av ömsesidigt stöd och förtroende inom den lokala aktionsgruppen och i lokalsamhället i den lokala aktionsgruppens område.</p> <p>LEADER s nedifrån och upp-princip och principen om en områdesbaserad strategi utgör grunden för att bygga upp förtroende. Lokalsamhällets medlemmar arbetar tillsammans för att ta fram en lokalt ledd utvecklingsstrategi och utvecklar förtroende för den lokala aktionsgruppen och en förmåga att samarbeta för att nå gemensamma mål under denna process.</p> <p>Förekomsten av förtroende inom den lokala aktionsgruppen (LAV.O.06), dvs. mellan gruppens personal, beslutsfattande organ och medlemmar, minskar antalet tvister och leder till snabbare lösning av tvister om</p>

	<p>sådana uppstår. Dessutom underlättar öppen dialog, insyn i beslutsprocessen, acceptans för nya visioner och en kontinuerlig övervakning av den lokala aktionsgruppens verksamhet uppkomsten av socialt förtroende mellan gruppledarna.</p> <p>Ett stort förtroende för den lokala aktionsgruppen hos lokalsamhället (LAV.R.04) tyder på en bättre dialog, öppenhet och samordning vid genomförandet av den lokala aktionsgruppens verksamhet. Höga förtroendenivåer gör det också lättare att bygga upp ekonomiska förbindelser och banar väg för bättre ekonomiska resultat.</p> <p>Förändringar i lokalsamhällets förtroende för den lokala aktionsgruppen (LAV.I.03) kan vara positiva eller negativa. Om de är positiva visar de att den lokala aktionsgruppen och dess verksamhet ger ett mervärde i fråga om förtroende, medan de om de är negativa visar att det krävs förbättringar så att den lokala aktionsgruppen kan bli en tillförlitlig aktör för lokal utveckling.</p>
<p>Att tänka på vid tolkningen av resultaten för delade mentala modeller och uppfattningar</p>	
<p>Delade mentala modeller och uppfattningar:</p> <p>I vilken utsträckning bidrar LEADER till delade mentala modeller, värderingar och uppfattningar?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör den lokala aktionsgruppens kapacitet att främja en gemensam vision av aktionsgruppens område, territoriella identiteter, gemensamma mål, värderingar och/eller uppfattningar inom aktionsgruppen och i dess område.</p> <p>Om lokalsamhällets medlemmar deltar i nätverk och samarbetsprojekt skapas en gemensam förståelse av sociala problem, deras solidaritet fördjupas och deras benägenhet att inkludera missgynnade grupper, kvinnor och ungdomar i samarbetsprojekt ökar. Detta kan leda till en delad social medvetenhet (LAV.O.07).</p> <p>Ju mer bevis som finns på delade värderingar vid samarbete och gemensamma projekt (LAV.R.05), desto större är möjligheten att stärka den lokala identiteten och skapa en gemensam vision av området, dess invånare och dess resurser. Om antalet deltagare i LEADER projekt och antalet medlemmar i lokalsamhället som anser att den lokala aktionsgruppens åtgärder har förbättrat den lokala identiteten och bilden av den lokala aktionsgruppens område (LAV.I.04) också är högt, innebär detta att den lokala aktionsgruppen har bidragit till delade mentala modeller och uppfattningar och därmed till att öka det sociala kapitalet i området.</p>

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

7.2. Förbättrad styrning

Tabell 9. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för lokal styrning

Att tänka på vid tolkningen av resultaten för lokal styrning	
<p>Lokal styrning:</p> <p>I vilken utsträckning har genomförandet av LEADER lett till inrättandet av processer och mekanismer som samordnas och leds av den lokala aktionsgruppen för att säkerställa deltagandeinriktat, öppet och inkluderande beslutsfattande och ett starkt engagemang i lokalsamhället för utarbetande och genomförande av strategin?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av fyra framgångsfaktorer som rör a) inkludering i beslutsfattandet, b) utveckling av administrativa och tekniska färdigheter hos den lokala aktionsgruppens medlemmar, beslutsfattande organ och personal, c) utövandet av ledningsverksamhet och d) kommunikation inom den lokala aktionsgruppen och med lokalsamhället.</p> <p>LEADER principerna om en områdesbaserad strategi och partnerskap innebär att medlemmar i lokalsamhället deltar i den lokala utvecklingsprocessen genom den lokala aktionsgruppen. Detta kan återspeglas genom mångfalden i fråga om sammansättningen av aktionsgruppens beslutsfattande organ (LAV.O.08). Den lokala aktionsgruppens öppenhet och inkluderingsbenägenhet ger nya medlemmar och aktörer i lokalsamhället en möjlighet att delta och ger redan valda/utsedda medlemmar i det beslutsfattande organet en möjlighet att få återkoppling från medlemmar i lokalsamhället i området.</p> <p>Ökade bevis på processer i den lokala aktionsgruppen som underlättar lokalsamhällets deltagande (LAV.R.06) återspeglar den lokala aktionsgruppens insatser för en mer öppen och inkluderande styrningsstruktur. Olika typer av bevis kan leda till olika slutsatser, t.ex. följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skriftliga stadgar som omfattar aspekter som rör rörlighet i beslutsfattandet (t.ex. roterande medlemskap i det beslutsfattande organet) är en förutsättning för att nya grupper av medlemmar/aktörer i lokalsamhället ska kunna delta. • Stämmor ger nya medlemmar/aktörer i lokalsamhället en möjlighet att delta och ger redan valda/utsedda medlemmar i det beslutsfattande organet en möjlighet att få återkoppling från personer i området. • Det är mer sannolikt att ett bredare deltagande av olika grupper stärker legitimiteten och främjar konfliktlösning genom en tidig integrering av olika åsikter. • Stöd från den lokala aktionsgruppens personal till det beslutsfattande organet för att involvera nya medlemmar kan leda till att personer, medlemsgrupper och medlemsorganisationer förankras i den lokala aktionsgruppen. <p>En inkluderande sammansättning av den lokala aktionsgruppens beslutsfattande organ, och robusta processer för att ytterligare underlätta inkludering, ökar gruppens trovärdighet, vilket kan</p>

	<p>återspeglas i en mer positiv uppfattning om gruppen i lokalsamhället (LAV.I.05).</p> <p>En effektiv förvaltning av de lokala styrningsstrukturerna kräver särskilda administrativa och tekniska färdigheter hos den lokala aktionsgruppens medlemmar, beslutsfattande organ och personal. Deltagande i kapacitetssupplygnads- eller utbildningsevenemang och i den lokala aktionsgruppens olika aktiviteter, t.ex. framtagande av lokalt ledda utvecklingsstrategier, förvaltning och ledningsverksamhet (LAV.O.09), i enlighet med LEADER s nedifrån och upp-princip, ger nya eller förbättrade färdigheter. Ökade bevis på förbättrade administrativa (LAV.R.07) och tekniska (LAV.R.08) färdigheter hos den lokala aktionsgruppens personal, beslutsfattande organ och medlemmar visar att gruppen och dess medlemmar fått större kapacitet att erbjuda stöd av bättre kvalitet till de lokala utvecklingsprocesserna.</p> <p>Tack vare dessa förbättrade färdigheter kan den lokala aktionsgruppen utöva ledningsverksamhet (LAV.O.10) som täcker in alla lokala intressenter. Högre bevisnivåer på ledningsverksamhet och stöd till sökande och stödmottagare (LAV.R.09) tyder på att det finns fler möjligheter att dessa kommer att motivera lokalsamhällets medlemmar att delta i genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin. Ju effektivare den lokala aktionsgruppens insatser för att leda och motivera de lokala intressenterna är, desto fler nya aktörer kommer att ansöka om att delta i den lokalt ledda utvecklingsstrategin (LAV.I.06).</p> <p>Effektiv kommunikation fungerar i synergi med ledningsverksamheten för att se till att fler medlemmar i lokalsamhället motiveras att delta i deras projekt för att genomföra den lokalt ledda utvecklingsstrategin. Dessutom kommer kommunikationsverksamheten, tillsammans med ledningsverksamheten, att ge lokalsamhället möjlighet att göra sin röst hörd och bli en del av den lokala styrningen. Ökade bevis på kommunikationsaktiviteter (LAV.O.12) på aktionsgruppsnivå och ett ökat antal lokala aktionsgrupper som lägger upp relevanta dokument om sin verksamhet på sin webbplats (LAV.O.11) på strategisk GJP-plansnivå ökar procentandelen av personer i lokalsamhället som är medvetna om LEADER metoden, den lokala aktionsgruppens roll och den lokalt ledda utvecklingsstrategin (LAV.R.10).</p> <p>Ju större medvetenheten blir om LEADER och dess genomförande, och ju fler medlemmar/aktörer i lokalsamhället som genomför projekt och/eller har möjlighet att forma de lokala styrningsförfarandena, desto synligare blir EU:s roll när det gäller att stärka lokalsamhällen (LAV.I.07). I slutändan kan ett effektivt synliggörande av den lokala aktionsgruppens verksamhet och de resultat som uppnås genom genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin återspeglas i ökade bevis på att lokalsamhället betraktar den lokala aktionsgruppen som en trovärdig institution och en drivkraft för lokal utveckling (LAV.I.08).</p>
--	---

Att tänka på vid tolkningen av resultaten för flernivåstyre

Flernivåstyre:

I vilken utsträckning har genomförandet av LEADER lett till inrättandet av samarbetsprocesser och samarbetsmekanismer mellan förvaltande myndigheter/utbetalande organ, regionala myndigheter, nätverk och lokala aktionsgrupper, baserat på standarder på EU-nivå, för att ge de lokala aktionsgrupperna större befogenheter och förbättra deras förmåga till beslutsfattande, ledning och ansvar?

Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som har att göra med samordningen och kommunikationen mellan den lokala aktionsgruppen och andra förvaltningsnivåer.

LEADER principen om nätverkande innebär att lokala aktionsgrupper deltar i vertikala beslutsprocesser (flernivåstyre). Storleken på detta engagemang kan utvärderas genom antalet och typen av interaktioner mellan den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och lokala aktionsgrupper (LAV.O.13). Detta deltagande i flernivåstyre stärker de lokala aktionsgrupperna och ökar deras beslutskapacitet. Bevis på förbättringar utgörs av antalet och kvaliteten på interaktionerna mellan den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet/det nationella GJP-nätverket och lokala aktionsgrupper eller företrädare för sådana (LAV.R.11) tack vare förbättringar och förenklingar av system, regler och förfaranden samt tack vare verksamhet som förbättrar kommunikationen och samordningen. Detta tyder på starkare kopplingar mellan dessa olika förvaltningsnivåer (LAV.I.09). Till följd av förbättrade förbindelser och ökad samordning kan personal från den förvaltande myndigheten/det utbetalande organet och lokala aktionsgrupper bidra till ett bättre genomförande.

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

7.3. Förbättrade resultat och effekter

Tabell 10. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för en ökad hävstångseffekt

Att tänka på vid tolkningen av resultaten för en ökad hävstångseffekt	
<p>Ökad hävstångseffekt:</p> <p>I vilken utsträckning ger LEADER upphov till en hävstångseffekt?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av två framgångsfaktorer som har att göra med a) stimulans av ytterligare investeringar eller verksamheter i den lokala aktionsgruppens område som inte finansieras direkt av LEADER och b) tillkomst och motivering av nya projektansvariga.</p> <p>Lokalt ledda utvecklingsstrategier skapar en hävstångseffekt till följd av strategisk styrning jämfört med det bidrag till lokal utveckling som fås genom ad hoc-lösningar (dvs. som inte ingår i en strategisk ram). Denna hävstångseffekt kan visa sig genom nivån på de ytterligare resurser som investerats i den lokalt ledda utvecklingsstrategin för att matcha Ejflu-finansieringen (LAV.O.14), men även genom bevis på projekt där den lokala aktionsgruppen är involverad, utanför Ejflu (LAV.O.15), till följd av de färdigheter och den kapacitet som gruppen har förvärvat genom sitt deltagande i LEADER verksamhet. En annan dimension av ytterligare resurser är volontärarbete (LAV.R.12) från lokala projektansvariga och lokalsamhället till följd av den lokala aktionsgruppens ledningsverksamhet och genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin.</p> <p>Ett annat uttryck för ökad hävstångseffekt är att man hittar och motiverar nya projektansvariga. LEADER s nedifrån och upp-strategi säkerställer att man når ut till medlemmar i lokalsamhället som har bättre kunskap om lokala behov. Dessutom gör den lokala aktionsgruppens informations- och kommunikationsverksamhet att potentiella stödmottagare i lokalsamhället får information om och motiveras att ansöka om stöd. Denna verksamhet kan också hjälpa nya projektansvariga att förbättra sitt ursprungliga förslag och/eller bidra till att påskynda genomförandet av deras projekt (insatser). Ett ökat antal nya projektansvariga som stöds av de lokala aktionsgrupperna och för vilka det ekonomiska stödet från LEADER insatsen varit avgörande (LAV.O.16) är ett tecken på ökad hävstångseffekt. Den lokala aktionsgruppens kontinuerliga insatser för att systematiskt hitta och motivera nya projektansvariga kan leda till en mer utbredd uppfattning hos lokala intressenter om att den lokala aktionsgruppens förmåga att utnyttja lokal kunskap har förbättrats (LAV.R.13).</p>
Att tänka på vid tolkningen av resultaten för projekt som är väl anpassade till behoven i den lokala aktionsgruppens område	
<p>Projekt som är väl anpassade till behoven i den lokala aktionsgruppens område:</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör uppfyllandet av lokala behov och territoriella mål.</p> <p>Genom LEADER s principer om strategier som är områdesbaserade och genomförs nedifrån och upp säkerställs att den lokalt ledda utvecklingsstrategin återspeglar behoven i territorier och deras</p>

<p>I vilken utsträckning uppfyller LEADER modellen och de lokala aktionsgruppernas åtgärder specifika lokala behov och territoriella mål?</p>	<p>lokalsamhällen. Med detta som utgångspunkt kommer genomförandet av projekt (insatser) av en rad olika projektansvariga (LAV.O.17) som har bättre kunskap om hur lokala tillgångar kan användas för att uppfylla de behov som konstaterats (LAV.O.18) att leda till en ökad andel projekt som utgår från territoriella tillgångar och tillgodoser de särskilda behoven i LEADER området (LAV.R.14). Ju fler projekt som genomförs av olika typer av projektansvariga och som utgår från territoriella tillgångar, desto tydligare är det att LEADER metoden främjar lokalsamhällets identitet (LAV.I.10).</p>
<p>Att tänka på vid tolkningen av resultaten för projekt som är innovativa i det lokala sammanhanget</p>	
<p>Projekt som är innovativa i det lokala sammanhanget:</p> <p>I vilken utsträckning är LEADER projekten innovativa i det lokala sammanhanget?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör införandet och spridningen av innovation i den lokala aktionsgruppens område.</p> <p>Genom LEADER s innovationsprincip säkerställs att olika typer av innovationer (t.ex. sociala, tekniska, process- eller tjänsterelaterade) införs lokalt. Principerna om nätverkande och territoriellt samarbete innebär dessutom att deltagande i olika nätverk och territoriella samarbetsprojekt kan inspirera till nya idéer, som i sin tur kan omvandlas till innovativa projekt i det lokala sammanhanget. Dessa kan utvärderas genom antalet projekt som är innovativa i det lokala sammanhanget (LAV.O.19). Bevisen för en ökad andel innovativa projekt tack vare LEADER modellen (LAV.R.16) tyder på att LEADER ökar förmågan att generera innovation på lokal nivå (LAV.I.11).</p>
<p>Att tänka på vid tolkningen av resultaten för hållbara projekt</p>	
<p>Hållbara projekt:</p> <p>I vilken utsträckning ger LEADER projekt upphov till hållbara resultat?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör projektresultatens hållbarhet.</p> <p>LEADER s områdesbaserade nedifrån och upp-strategi främjar projekt som utgår från territoriella aspekter och lokal kunskap och har större potential att bli mer hållbara ekonomiskt, miljömässigt eller socialt (LAV.O.20). Bevis på projekt som har förbättrats genom samråd med de lokala aktionsgrupperna (LAV.R.17) eller som av lokala aktörer anses vara mer hållbara på grund av kunskap om lokala förhållanden (LAV.R.18) kan återspegla de lokala aktionsgruppernas ansträngningar för att öka den potentiella hållbarheten hos projekt som finansieras av LEADER och deras effekter.</p>
<p>Att tänka på vid tolkningen av resultaten för projekt som främjar kopplingar mellan lokala aktörer</p>	
<p>Projekt som främjar kopplingar mellan lokala aktörer:</p> <p>I vilken utsträckning främjar LEADER</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör främjandet och genomförandet av samarbetsprojekt.</p> <p>LEADER principerna om partnerskap och sektorsövergripande strategier säkerställer att fördelarna med projekt får en bredare spridning, genom partnernas nätverk. En korrekt tillämpning av ett integrerat,</p>

<p>kopplingar mellan aktörer (t.ex. partnerskap, nätverk, gemensamt genomförda projekt och andra samarbeten) som inte skulle ha funnits utan LEADER ?</p>	<p>sektorsövergripande tillvägagångssätt och samarbete kan främja konkreta och funktionella kopplingar mellan aktörer på landsbygden och skapa synergieffekter på projektnivå och mellan LEADER intressenter som deltar i olika projekt. Detta återspeglas i ett större antal projekt som fungerar i synergi med varandra (LAV.O.21).</p> <p>Ju fler gemensamma, sektorsövergripande projekt som genomförs, desto mer sannolikt är det att LEADER stärker kopplingarna mellan medlemmar/aktörer i lokalsamhället i form av nätverk, partnerskap, gemensamt genomförda projekt och andra samarbeten (LAV.R.19).</p>
---	--

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

7.4. Strukturförändringar

Tabell 11. Att tänka på vid tolkningen av resultaten för LEADER s kapacitet att skapa strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område

<p>Att tänka på vid tolkningen av resultaten för strukturförändringar</p>	
<p>Strukturförändringar:</p> <p>I vilken utsträckning leder genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin med användning av LEADER metoden till strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område?</p>	<p>Denna utvärderingsfråga besvaras med hjälp av en framgångsfaktor som rör genomförandet av den lokalt ledda utvecklingsstrategin med hjälp av LEADER metoden. Den mäter i vilken utsträckning strukturförändringar uppkommer i den lokala aktionsgruppens område till följd av de kombinerade mervärdeseffekterna av att genomföra alla projekt i den lokalt ledda utvecklingsstrategin med hjälp av LEADER metoden.</p> <p>För detta ändamål används effektindikatorn LAV.I.12. Detta är en fråga som avser effektnivån och därför är endast en effektindikator lämplig. Effektindikatorn kartlägger genom en kvalitativ enkät intressenternas åsikter om i vilken utsträckning den lokala aktionsgruppens samtliga projekt tillsammans har bidragit till de olika dimensionerna i den lokala utvecklingsplanen: ekonomiska, sociala, miljömässiga/spatiala samt övergripande aspekter. För att förstå resultaten av denna indikator är det viktigt att först fastställa vilka specifika dimensioner som ingår i den lokalt ledda utvecklingsstrategin.</p> <p>Ju högre värdet är för denna indikator är, desto större är den kombinerade förmågan hos LEADER mervärdets komponenter att åstadkomma strukturförändringar i den lokala aktionsgruppens område, inom de särskilda dimensioner som omfattas av den lokalt ledda utvecklingsstrategin. De enskilda svaren på enkätfrågorna kan också visa i vilken utsträckning LEADER bidrar specifikt till vissa typer av strukturförändringar i det aktionsgruppsområde som analyseras.</p> <p>Dessutom kan ytterligare information från beskrivande statistik (om sådan finns tillgänglig på lokal/regional nivå), som visar trender/utveckling för viktiga strukturförändringar med anknytning till t.ex. befolkning, sysselsättning/arbetslöshet eller fattigdom/social utestängning, ge</p>

	<p>ytterligare information om sammanhanget för den information som erhålls genom effektindikatorn LAV.I.12.</p> <p>Vid tolkningen av resultaten måste man dock ta hänsyn till att det inte alltid är enkelt att avgöra LEADER mervärdets bidrag till eventuella strukturförändringar och att det också kan finnas andra bidragande faktorer.</p>
--	--

Källa: framtaget av den europeiska helpdesken för utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken (2024).

EU CAP Network *supported by*

European Evaluation Helpdesk for the CAP

Rue Belliard 12, 1040

Brussels, Belgium

+32 2 808 10 24

evaluation@eucapnetwork.eu

Funded by
the European Union